

PODROBNÝ HARMONOGRAM JARNÉHO ZBERU OBJEMNÉHO ODPADU

STR. 8

LOKALITA LIDO SA DEFINITÍVNE ZMENÍ

STR. 4 – 5

Dohody s developermi lokality Lido mestskí poslanci jednoznačne schválili podľa návrhu primátora. | Foto: Zbierka Antona Šmotláka na PamMap.sk

LIEČBA NA MIERU

Keďže po vyše dvadsiatich rokoch končí Centrum mentálneho zdravia Matka – mestská časť mu pre havarijný stav budovy na Haanovej, kde sídlilo, nepredĺžila nájom – objavili sa obavy, kde budú hľadať pomoc pacienti so psychiatrickými poruchami. Nepríjemná situácia však už má šťastné rozuzlenie. Od 2. januára 2025 totiž v Petržalke funguje denný psychiatrický stacionár v Centre

Memory na Mlynarovičovej. Poruchy spojené s demenciou sú stále alfou a omegou ich činnosti, no keďže v poslednom období sa na nich obracalo s prosbou o pomoc čoraz viac mladých ľudí s afektívnymi poruchami, usúdili, že je načase služby rozšíriť.

STR. 23

NÁDEJ PRE DETI S ŤAŽŠÍM ŠTARTOM

Na Špeciálnej základnej škole Žehrianska chcú obnoviť prípravné ročníky. Detom s problémami pomáhali preklenúť prerod zo škôlkara na žiaka.

STR. 9

STRAŠIDELNÉ PROSTREDIE NEMUSÍ BYŤ TEMNÉ

„Niekedý je ešte silnejšie, keď sa čosi zvláštne deje v úplne bežnom prostredí,“ tvrdí autor hororových poviedok z Petržalky Richard Pupala.

STR. 12 – 13

„STRAŠIAK“ ZO ZNIEVSKEJ 26 SA ZMENÍ NA MODERNÚ ŠKOLU

Od roku 2026 by v niekdajšej škôlke mali otvoriť Lyceum C. S. Lewisa. | Vizualizácia: Archív Lycea C. S. Lewisa

AKTUÁLNE Koncom januára 2025 podpísala Petržalka nájomnú zmluvu so **Strednou odbornou školou Lyceum C. S. Lewisa**. Týka sa bývalej škôlky na Znievskej 26, ktorá roky dráždila a trápila obyvateľov lokality. Chátrajúca budova, ktorú posledné deti opustili pred takmer pätnástimi rokmi

a odvtedy sa nedarilo nájsť pre ňu zmysluplný účel, sa vďaka tomu stane súčasťou Združenia škôl C. S. Lewisa (patrí doň Cirkevná základná škola - Narnia Bratislava, Pezinok, Trnava, Levice či Bilingválne gymnázium C. S. Lewisa na Haanovej). V priestoroch niekdajšej materskej školy bude po rekonštrukcii sídliť „štvorročná

stredná odborná škola so zameraním na podnikavosť, digitálne technológie a budovanie charakteru svojich študentov“. Vzdelávací areál privíta 240 žiakov, otvorený by mal byť v roku 2026.

Lýceum C. S. Lewisa prenajala petržalská samospráva areál na tridsať rokov. V zmluve sa prítom uvádza, že do rekonštrukcie by mal nový nájomca investovať 3 milióny eur. Podľa medializovaných informácií sa bude obnova niesť v duchu architektonickej transformácie bilingválneho gymnázia C. S. Lewisa na Haanovej, ktorá tamojšiu typickú petržalskú základnú školu z 80. rokov 20. storočia zmenila na unikátny priestor. Premena bola dokonca ocenená prestížnou cenou CE.ZA.AR v kategórii Občianske a priemyselné stavby.

Budovu MŠ Znievska získala mestská časť do správy od hlavného mesta v roku 2021. Stavbu „zakonzervovala“ a zrealizovala najnevyhnutnejšie úpravy – spadala do nich čiastočná oprava strechy a základná úprava okolia. Odvtedy však škôlka opäť len čakala na ďalšie využitie.

Martina Štefániková

SAMOSPRÁVA REVITALIZUJE ĎALŠIE IHRISKO. POZOR NA OBMEDZENIA

Posledný februárový týždeň odštartovala kompletná revitalizácia ďalšieho **verejného detského ihriska (VDI)** – tentoraz na **Wolkrovej ulici**. Nový vzhľad tak získa ďalšie z 56 petržalských ihrísk v správe mestskej časti. Obnova sa začala demontážnymi prácami, pokračovať bude inštaláciou nových herných prvkov.

Práce zhotoviteľa potrvajú v závislosti od počasia približne osem týždňov. V tomto čase bude vstup na detské ihrisko zakázaný. Dočasné obmedzenia však budú stáť za to. Deti sa môžu tešiť na 13 nových herných prvkov – napríklad dvojvežovú zostavu s dvomi šmykľavkami, štvorvežovú gymnastickú zostavu, balančnú kladinu, surf na pružinách, reťazovú šest'hojdačku, nákladné auto či inkluzívny kolotoč. Bezpečnosť zvýši dopadová plocha tmiaca pád, rodičia si zase budú môcť oddýchnuť na nových lavičkách.

V prvom polroku 2025 čaká obnova aj VDI Žehrianska.

Silvia Šimeková

Na ihrisku Wolkrova pribudne trinásť hracích prvkov. Foto: Ivana Vrablová

VYŠŠIA BEZPEČNOSŤ NA KORZE

Vďaka projektu **Bezpečné petržalské korzo** samospráva zlepšuje na obľúbených promenádach bezpečnosť nielen pre cyklistov, ale aj pre chodcov.

Všimli ste si, že na Petržalskom korze pribudla tabuľa na meranie rýchlosti? Nie však preto, aby si cyklisti merali svoje „osobáčky“. Práve naopak, slúži na to, aby pomohla spomalit cyklistickú dopravu na 15 km/h v dvoch vytypovaných lokalitách.

Projekt je financovaný z dotácie Bratislavského samosprávneho kraja, ktorý naň prispel sumou vo výške 4 000 eur – mestská časť ho dofinancovala ďalšími takmer 3 000 eurami. Okrem zvýšenia bezpečnosti chodcov i cyklistov nové riešenie pomôže získať aj cenné dáta pre budúce zlepšenia cyklo dopravy v mestskej časti.

Pretože lepšia cyklo doprava znamená viac cyklistov. Viac cyklistov znamená aj menej áut. Menej áut znamená menej emisií. Menej emisií znamená čistejšie ovzdušie. A fyzická aktivita v čistom prostredí je na nezaplatenie.

Nikoleta Janková

PETRŽALSKÁ ĽADOVÁ „BUBLINA“ JE PLNÁ NA PRASKNUTIE

Od otvorenia má Aréna Draždiak na konte už 15-tisíc vstupov.

Mestská časť sprístupnila Arénu Draždiak verejnosti 6. decembra 2024. | Foto: Ivana Vrabľová

Nafukovacíu halu s klziskom, Arénu Draždiak, mestská časť sprístupnila verejnosti symbolicky na Mikuláša. Ohlasy na nové možnosti športového vyžitia v mestskej časti sú zatiaľ veľmi pozitívne. Od otvorenia klzisko navštívilo približne 15-tisíc ľudí, pričom zhruba päť tisíc boli unikátni návštevníci.

„Spoločne bolo verejné korčuľovanie dostupné len cez víkendy, postupne sme pridali aj ďalšie dni, a keď je dostatočne vysoký záujem, môžu si návštevníci zakorčuľovať takmer každý deň,“ približuje konateľ Športových zariadení Petržalky, s. r. o. **Matúš Súlovec**.

Otvorí sa pre zápasy?

Hlavným lákadlom Arény Draždiak je verejné korčuľovanie, ktoré si vďaka špeciálnej zóne bezpečne vychutnajú aj začiatočníci – s bezplatnými pomôckami na výuku. „Okrem toho ponúkame program Hokejka a puk, ideálny pre tých, ktorí si chcú vyskúšať hokej. K dispozícii sú bránky aj puk, tento formát využívajú najmä bráči, ktorí si chcú zlepšiť techniku alebo zabrat neformálny zápas,“ hovorí Súlovec. Brúsenie korčúľ a požičovňa prilieb a korčúľ je samozrejmosťou. Tak ako kryté šatne a odstavňá plocha, kde môžu návštevníci nechať svoje autá.

Najčerstvejšou novinkou je Večerné korčuľovanie po 18. hodine. Celá ľadová plocha

je v tomto čase k dispozícii najmä skúseným korčuľiarom.

Špeciálnym bonusom je možnosť prenájmu klziska – podľa Súlovca majú o ňu záujem rodiny s deťmi, krasokorčuľari aj amatérske hokejové tímy. „Zatiaľ umožňujeme rezervácie maximálne týždeň vopred, aby sme mohli pružne prispôbiť prevádzku.“

Zaujímavosťou je, že ľadová plocha má rozmery v súlade s požiadavkami IIHF. Plánuje mestská časť v hale organizovať aj hokejové zápasy – napríklad v žiackej lige či pre amatérske hokejové kluby? „Veľa ľudí ostane prekvapených, keď vojde do ‚bubliny‘ a vidí, že vnútri je pln hodnotná hokejová plocha. Halu by sme chceli oficiálne certifikovať, keďže spĺňa prakticky všetky potrebné štandardy. Akonáhle budeme mať konkrétne plány, určite o nich budeme informovať,“ dopĺňa starosta Petržalky **Ján Hrčka**.

Hokejové krúžky

Malí hokejisti každopádne v Aréne Draždiak chýbať nebudú. Samospráva totiž spúšťa hokejový krúžok. „Je vhodný pre začiatočníkov, mierne pokročilých korčuľiarov, ale aj malých hokejistov do 10 rokov – vrátane.“ Skúšobné tréningy prebehli v polovici februára, aktuálne sa dá prihlásiť na marcový turnus.

„Deti absolvujú hodinový tréning na ľade a približne hodinu cvičenia s hokejkou a pukom na syntetickom ľade hneď vedľa hlavnej ľadovej plochy,“

upresňuje Súlovec. V cene 10 eur/tréning je zahrnutá aj možnosť požičať si kompletnú hokejovú výstroj s korčuľami a hokejkou. Trénovať sa bude v pondelok a v stredu, no ak bude záujem, prídudnú ďalšie dni alebo v daných dňoch ďalšie termíny.

Mestská časť by rada spustila aj kurz korčuľovania pre materské a základné školy v Petržalke, ktorý by mohol byť súčasťou hodín telesnej výchovy – aktuálne hľadá učiteľov (trénerov).

Rozumné využitie aj v lete

Dokedy sa bude v Aréne Draždiak korčuľovať, ešte nie je rozhodnuté. „Keďže ide o prvý rok a prvé leto, nevieme ešte presne odhadnúť, dokedy dokážeme halu rozumné prevádzkovať. Dĺžka prevádzky závisí hlavne od počasia. Chladenie ľadu je energeticky náročné, preto budeme priebežne vyhodnocovať, dokedy bude možné udržať jeho kvalitu bez neprimeraného nárastu nákladov. Radi by sme však klzisko ponechali otvorené čo najdlhšie aj počas jarných mesiacov, a následne čím skôr na jeseň pokračovali v novej sezóne,“ vysvetľuje Hrčka.

Pripomína, že demontáž a opätovná montáž haly je finančne náročnejšia ako ju nechať 3-4 mesiace nafúknutú, pričom pri montážnych prácach často prichádza k zbytočnému poškodeniu haly. „Počas najteplejších letných mesiacov nebude ľadová plocha v prevádzke, no pracujeme na možnostiach, ako rozumné využiť Arénu Draždiak pre verejnosť aj v týchto mesiacoch,“ hovorí.

Ďalšie plány

Hala sa neustále vylepšuje. Nedávno bola dokončená nová plocha so syntetickým ľadom, ktorá slúži na zdokonaľovanie práce s hokejkou a pukom.

Vo vonkajšej časti pribudli dve menšie plochy so „syntetikou“, ktoré slúžia aj ako strelnice „a hneď pri hale pracujeme na multifunkčnom ihrisku, o ktoré by mohol byť záujem v okolí Draždiaku aj v letných mesiacoch. Tieto priestory budú k dispozícii všetkým, ktorí sa chcú venovať hlavne hokeju aj mimo ľadu alebo si doplniť tréning o ďalšie aktivity,“ uzatvára Súlovec.

Martina Štefániková

MESTSKÍ POSLANCI ODHLASOVALI BUDÚCU PODOBU LOKALITY LIDO

Plánované megaprojekty v lokalite Lido v bratislavskej Petržalke dostali na februárovom zasadnutí zastupiteľstva hlavného mesta Bratislava od mestských poslancov zelenú. Návrh nepodporili šiesti poslanci, medzi nimi starosta i vicestarosta Petržalky.

Lokalitu na pravom brehu Dunaja, známu ako Lido, si rozdelili developeri JTRE a Penta Real Estate. | Foto: JTRE

Mestské zastupiteľstvo schválilo po niekoľkohodinovej diskusii okrem zámeny pozemkov aj zmeny a doplnky územného plánu č. 10. Zmeny vychádzajú z urbanistickej štúdie lokality Lido, ktorá je už takmer dvadsať rokov určená na výstavbu a má rozšíriť centrum Bratislavy na pravý breh

Dunaja. Dohody s developeri lokality Lido mestskí poslanci jednoznačne schválili podľa návrhu primátora. Proti boli len šiesti poslanci, vrátane petržalského starostu **Jána Hrčku** a vicestarostu **Jána Karmana**. Za hlasovalo 32 zastupiteľov – z nich aj petržalskí poslanci **Adam Sarlós**, **Pavol Škápik**, **Elena Pátoprstá** a **Tatiana Kratochvílová**, ktorá je zároveň 1. námestníčkou primátora.

Park aj pešia lávka

Aj keby poslanci žiadne zmeny a doplnky územného plánu neschvaľovali, developeri dvoch veľkých projektov – **Nové Lido (JTRE)** a **Southbank (Penta Real Estate)** – by v tomto území na základe doteraz platného územného plánu mohli stavať. Schválením zmien sa však zmenil urbanizmus zóny a zvýšil počet metrov hrubých podlažných plôch viac ako o tretinu. Za to dostane hlavné mesto viaceré vyrokované benefity. Okrem 97 nájomných bytov, ktoré odovzdajú mestu, sa developeri zaviazali preinvestovať v území aj viac ako 70 miliónov eur v podobe konkrétnych investícií – od mestského parku, cez promenádu po pešie premostenie Dunaja medzi Námestím M.

R. Štefánika a Novým Lidom. Náklady na lávku cez Dunaj sa odhadujú na 35 miliónov, pričom ju JTRE vybuduje v rámci poslednej etapy Nového Lida. Náklady na promenádu, ktorá vznikne na mieste dnešnej hrádzy, si rozdelia obaja developeri – JTRE približne 2,85 milióna a Penta Real Estate 4,1 milióna eur.

Vypustením odtokového kanála zo zmien a doplnkov zároveň zostane v území zachovaný lužný les medzi hrádzou a Dunajom. V ňom sa plánujú len také zásahy, aby bol prístupný a bezpečný s ponechaním maximálneho možného počtu súčasných drevín.

Nedostatočné benefity

„Neurobili sme nič, čo by radikálne menilo situáciu v území,“ skonšta-

toval primátor Bratislavy **Matúš Vallo** pripomenúc platný územný plán mesta i územný plán zóny, ktoré výstavbu umožňujú. Zároveň sa týmto krokom zachová podľa neho viac zelene oproti tomu, o čom hovorí doterajší územný plán. „Porovnávam to s tým, aký územný plán tam platí, nie čo tam dnes reálne je,“ poznamenal Vallo na margo niektorých aktivistov, ktorí kritizujú navrhované výruby stromov. Najhodnotnejšie územie sa zachováva, napríklad Elyzejský lesík.

Benefity, ktoré hlavné mesto získa od developerov za to, že im v rámci zmien a doplnkov povolí navýšenie výstavby, považuje za maximálne možné. „Som presvedčený, že náš tím urobil maximum,“ odpovedal na otázku, či sú vyrokované benefity dostatočné. Niektorí poslanci, ale aj občania či aktivisti, sú, naopak, presvedčení, že získaná protihodnota nie je postačujúca, alebo o tom majú vážne pochybnosti.

Kritici plánu vyčítajú aj to, že nová výstavba ešte viac zahusťí dopravu cez cestné mosty, ktoré už dnes praskajú vo švíkoch. Alebo že dohody mesta s developeri okrem jednej novej lávky neriešia prepojenie nového nábrežia s viac ako 5000 bytmi s pôvodnou 120-tisícovou Petržalkou cez obchvat na Einsteinovej ulici.

O nás bez nás

Starosta Petržalky síce nerozporuje, že v lokalite Lido by sa stavalo aj bez zmeny územného plánu a pozitívne vníma aj to, že hlavné mesto za to niečo dostane, nie si je však istý, či je protihodnota adekvátna a či boli záujmy

hlavného mesta pri rokovaníach hájené dostatočne. „Netvrdím, že nie, ale nemám istotu, že áno. Nebolo od vecí podklady viac dopracovať,“ povedal Hřečka s tým, že veci nepomáha ani to, ak sa tlačí na ich schválenie, ako tomu bolo aj v minulosti. Primátorovi vytkol aj to, že o petržalskom území sa rokovalo bez zástupcov Petržalky.

„Z celého procesu rokovania o zmenách v oblasti Lido bola mestská časť Bratislava-Petržalka zo strany Magistrátu hlavného mesta SR Bratislavy úplne vynechaná. Na tejto nesmierne dôležitej zmene sme boli reálne odignorovaní. Rokovania sa viedli priamo medzi zástupcami mesta a developermi, pričom naša Petržalka do tohto procesu priamo zapojená nebola. Až na konci, keď už bolo všetko dohodnuté, mi ako starostovi bola odprezentovaná finálna dohoda. Čo ma však zarazilo, plány a dohoda mi boli najskôr komunikované zo strany developera a až následne zo strany mesta,“ povedal Hřečka.

TÉMA

Dva veľké projekty

Lido bolo až do 80. rokov 20. storočia vyhľadávanou oddychovou zónou a prírodným kúpaliskom. Dnes ho tvorí súvislý pás zelene, záhradkárska osada aj zanedbané pozemky.

Oblasť je od roku 2006 vedená ako rozvojové územie a územný plán tam umožňuje vystavať novú štvrť. Posledné mantinely jeho rozvoja definoval územný plán z roku 2007 a následne aj urbanistická štúdia, ktorú hlavné mesto schválilo v roku 2016. Už tieto zmeny umožňovali developerom stavať.

Územie s rozlohou 71 hektárov si napokon rozdelili dvaja veľkí developeri – JTRE a Penta Real Estate. JTRE, ktorá sa o túto lokalitu zaujíma už viac ako desať rokov, chce vybudovať polyfunkčnú mestskú štvrť Nové Lido prepojenú s Námestím M. R. Štefánika pri obchodnom komplexe Eurovea. Má priniesť

Penta Real Estate kúpila pozemky na pravom brehu Dunaja v roku 2022 od spoločnosti HB Reavis. O rok neskôr predstavil verejnosti svoj projekt – Southbank. Jeho realizáciu zverili developer víťazom veľkej medzinárodnej architektonickej súťaže, ktorú pre tento účel usporiadal. Ide o kancelárie

Developeri sa zaviazali preinvestovať v území aj viac ako 70 miliónov eur v podobe konkrétnych investícií – vrátane mestského parku. | Foto: JTRE

zmes bývania, verejných priestorov a občianskej vybavenosti. Jej projekt je výsledkom spolupráce s viacerými poprednými architektonickými kancelárkami ako Jakub Cigler Architekti, Marko&Placemakers, Compass a najnovšie aj Gehl Architects.

Snohetta, Studio Egret West a gro architekti. V Southbank by malo vzniknúť vyše tisíc nových bytov a 85-tisíc štvorcových metrov plochy kancelárskych a obchodných priestorov. Súčasťou projektu je aj séria tzv. bowls, priehlbni, v rámci ktorých bude zachovaná pôvodná

výška terénu a časť pôvodnej zelene vrátane vzácnych a starých stromov.

Dokončenie? O dvadsať rokov

V Novom Lide a Southbanku by podľa predbežných odhadov mohlo vzniknúť bývanie pre približne 10-tisíc obyvateľov. Výstavba oboch projektov by mala vygenerovať okolo 28 miliónov eur na poplatku za rozvoj. Z tejto sumy pôjdu dve tretiny do rúk mestskej časti, tretina hlavnému mestu.

Starosta Petržalky rozhodnutie mestského zastupiteľstva rešpektuje, ale prekáža mu, že o budúcom využití poplatku za rozvoj hovorí magistrát na čele s primátorom ako o hotovej veci. „Opäť bez akejkoľvek jasnej dohody s našimi volenými zástupcami hovorí o budúcom zväzku našej mestskej časti, pričom využitie poplatku za rozvoj je dané zákonom,“ spresňuje.

On ani jeho vicestarosta Karman sa rovnako nestotožnili s tým, že o prípadnej výstavbe školy, ktorá ani v rámci dohôd mesta s developermi stále nemá vysporiadaný pozemok, sa rozpráva minimálne dekádu v predstihu ako o hotovej veci. „Držím pre to všetko pánovi primátorovi Vallovi palce, nech jeho sen o petržalskom Lide dopadne aspoň tak, ako si myslí, že by dopadnúť mal. A aspoň tak, ako sa dohodol so svojimi partnermi, i keď bez nás,“ uzatvára Hřečka.

Celá zóna by mohla byť podľa predpokladov dobudovaná okolo roku 2042.

TASR, Martina Štefániková

INZERCIA

LACNÉ AUTODIELY A NÁRADIE V PETRŽALKE!

www.motora.sk

výdajňa eshopu: Kopčianska 39, tel.: +421 905 501 695, e-mail: info@motora.sk

OLEJE | ADITÍVA | AUTOKOZMETIKA | BATÉRIE | ŽIAROVKY | STAVBA | ZÁHRADA

ČO HNEVÁ A ČO TEŠÍ PETRŽALČANOV?

Samospráva zisťuje názory obyvateľov, chce efektívnejšie pracovať na odstraňovaní nedostatkov a zlepšovaní pozitív.

S cieľom zistiť najdôležitejšie postrehy i názory obyvateľov na prácu dvojúrovňovej samosprávy Magistrátu hlavného mesta SR Bratislavy a mestskej časti Bratislava-Petržalka rozhodol sa Miestny úrad Petržalka urobiť sériu veľkých prieskumov verejnej mienky.

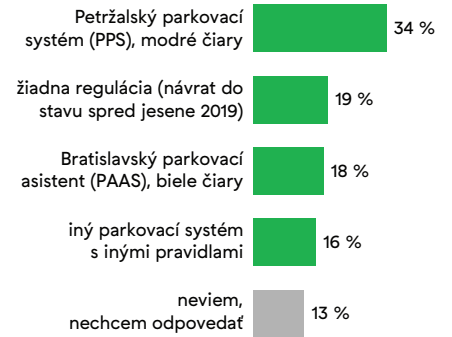
V roku 2025 sa zatiaľ uskutočnili dva, oba realizovala agentúra Focus na vzorke 1 000 dospelých obyvateľov s trvalým pobytom v Petržalke – prvý v období od 21. do 29. januára, druhý v období od 11. do 18. februára.

Kompletné výsledky prieskumov verejnej mienky v rámci projektu nájdete na webe petrzalka.sk/prieskumy.

DO KTORÝCH OBLASTÍ BY MESTO A MESTSKÁ ČASŤ MALI INVESTOVAŤ VIAC PEŇAZÍ?

KTORÝ Z PARKOVACÍCH SYSTÉMOV (PPS/PAAS) BY STE V AKTUÁLNEJ PODOBE UVÍTALI AKO TRVALÉ RIEŠENIE?

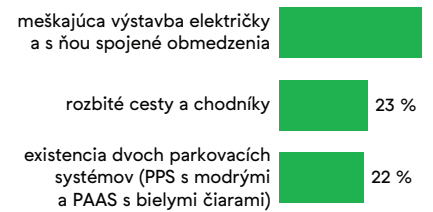
S RIEŠENIAMÍ KTORÝCH PIATICH PROBLÉMOV PETRŽALKY STE V POSLEDNOM ČASE NAJMEŇŠE SPOKOJNÝ?

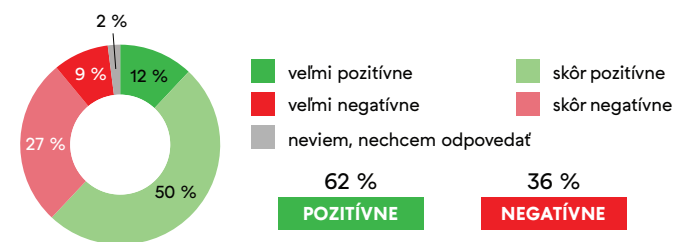
S RIEŠENIAMÍ KTORÝCH PIATICH PROBLÉMOV PETRŽALKY STE V POSLEDNOM ČASE NAJVIAC SPOKOJNÝ?

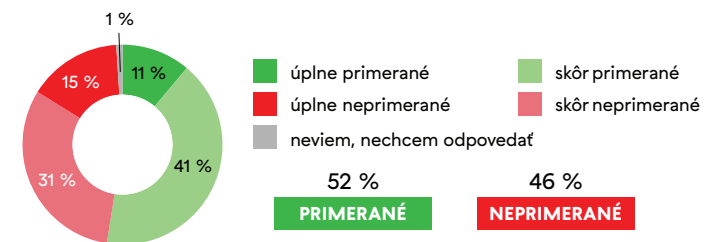
AKÝ JE NAJVÄČŠÍ PROBLÉM PETRŽALKY V OBLASTI DOPRAVY?

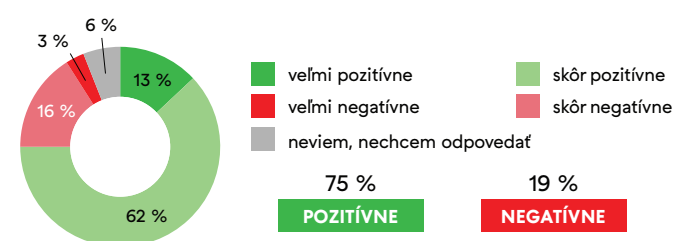
NÁZORY NA REALIZÁCIU PROJEKTU VÝSTAVBY PREDĹŽENIA ELEKTRIČKOVEJ TRATE

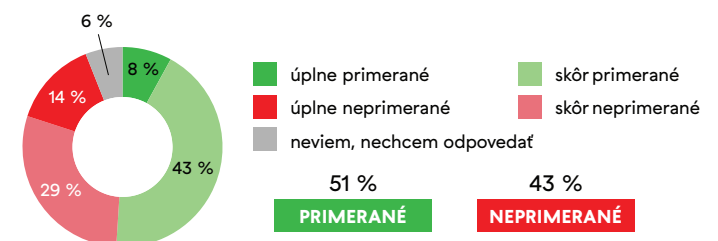
NÁZORY NA DOPRAVNÉ OBMEDZENIA V SÚVISLOSTI S VÝSTAVBOU PREDĹŽENIA ELEKTRIČKOVEJ TRATE

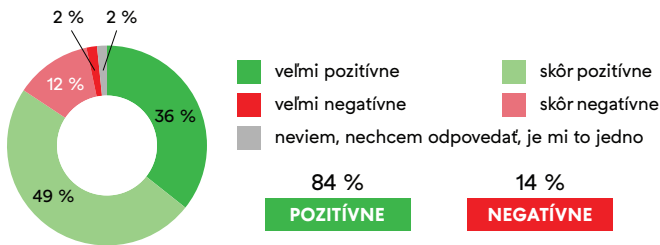
AKO VNÍMATE ZMENY V MHD (OPTIMALIZÁCIA ZASTÁVOK, ZASTAVENIE LEN NA ZNAMENIE, MODERNIZÁCIA VOZOVÉHO PARKU, ZMENA FREKVENCIE A TRASOVANIA LINIEK)

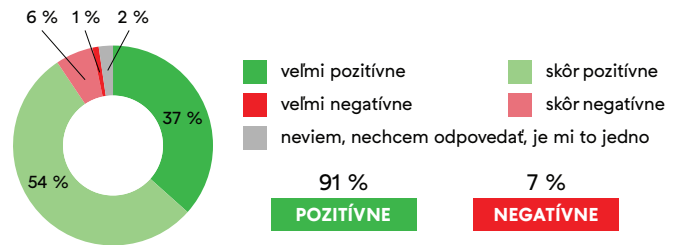
AKO VNÍMATE ZVYŠOVANIE CESTOVNÉHO V MHD?

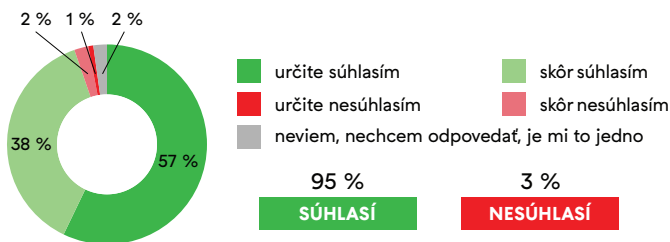
HODNOTENIE VYNALOŽENÉHO ÚSILIA A PEŇAZÍ DO OPRÁV ASFALTOVÝCH POVRCHOV CHODNÍKOV Z DIELNE PETRŽALKY

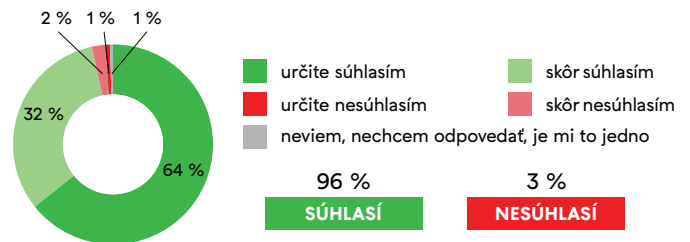
HODNOTENIE VYNALOŽENÉHO ÚSILIA A PEŇAZÍ DO REVITALIZÁCIE OKOLIA VEĽKÉHO DRAŽDIAKA Z DIELNE PETRŽALKY

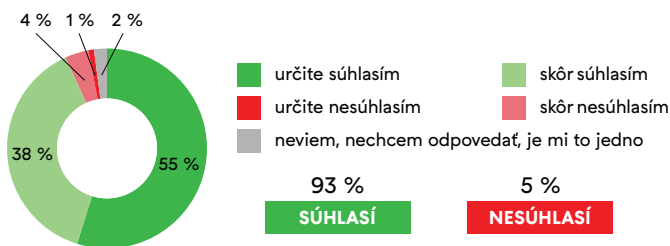
SÚHLAS S ĎALŠÍMI OPRAVAMI ASFALTOVÝCH POVRCHOV CHODNÍKOV PODĽA STANOVENÉHO PLÁNU Z DIELNE PETRŽALKY

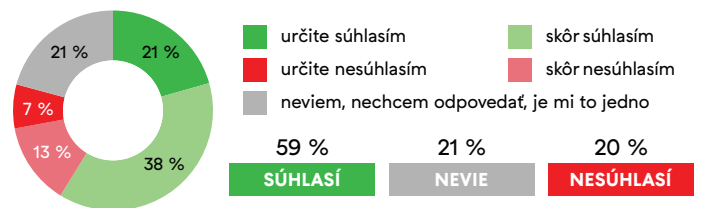
SÚHLAS S ĎALŠÍMI INVESTÍCIAMI DO OKOLIA VEĽKÉHO DRAŽDIAKA PODĽA STANOVENÉHO PLÁNU Z DIELNE PETRŽALKY

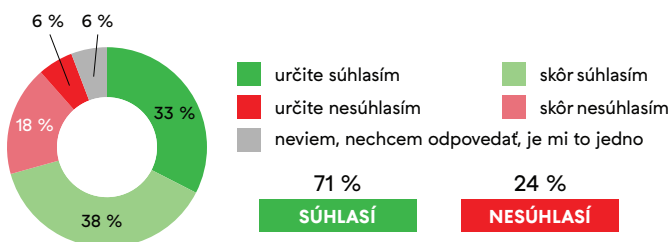
SÚHLAS S UPREDNOSTNENÍM OPRAVY MOSTA SNP V ZLOM TECHNICKOM STAVE NA ÚKOR INVESTÍCIÍ AKO KÚPELE GRÖSSLING

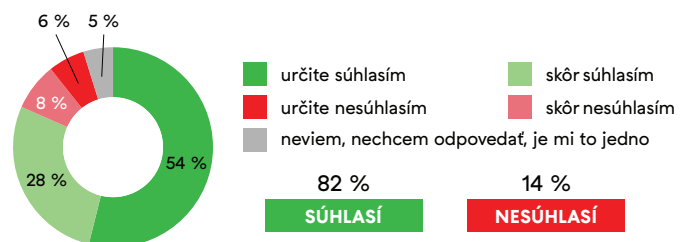
SÚHLAS SO ZMENAMI ÚZEMNÉHO PLÁNU A ZÁMENOU MESTSKÝCH POZEMKOV S DEVELOPERMI V LOKALITE LIDO A SOUTHBANK

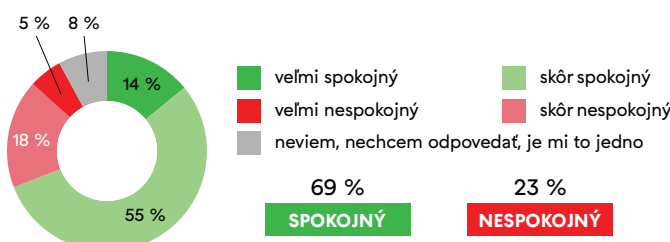
SÚHLAS S UPREDNOSTNENÍM REVITALIZÁCIE NÁMESTIA REPUBLIKY V PETRŽALKE NA ÚKOR ĎALŠÍCH INVESTÍCIÍ DO NÁMESTÍ V CENTRE

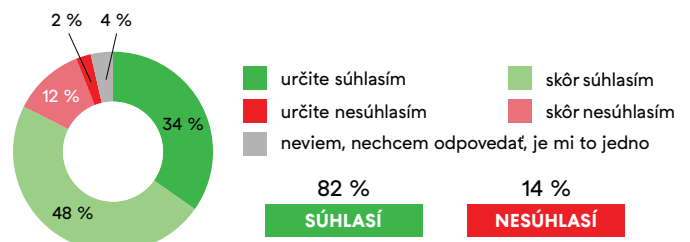
SÚHLAS S FINANCOVANÍM OPRÁV SPORNÝCH TERÁS ROZDELENÍM NÁKLADOV NA 1/3 MEDZI VLASTNÍKOV, MAGISTRÁT A PETRŽALKU

SPOKOJNOSŤ S PRÁCOU MESTSKEJ POLÍCIE BRATISLAVA V PETRŽALKE

SÚHLAS S FINANCOVANÍM VYBUDOVANIA NOVÝCH PRIESTOROV PRE MESTSKÚ POLÍCIU V PETRŽALKE V RÁMCI DOHÔD S DEVELOPERMI

JARNÝ ZBER OBJEMNÉHO ODPADU

Petržalka dvakrát do roka, na jar a na jeseň, pristavuje pre obyvateľov veľkokapacitné kontajnery, do ktorých môžu za asistencie pracovníkov údržby umiestniť objemný odpad. Ide o bezplatnú službu, ktorou chce samospráva odbremeniť Petržalčanov od odvozu takéhoto odpadu na vlastné náklady.

Tento rok sa jarné pristavenie veľkokapacitných kontajnerov uskutoční **od 10. marca do 4. apríla**.

Kontajnery budú pristavované trikrát týždenne, vždy **v pondelok, v stredu a v piatok**, na stanovisku ostanú **od 12:00 do 18:00** v 84 lokalitách.

10. 3. 2025 – pondelok	Lúky
Tematínska 4	
Topoľčianska 20	
Holíčska 7	
Brančská 1	
Smolenická 8-10	
Budatínska 3-7	
Šintavská 14	

12. 3. 2025 – streda	Lúky
Budatínska 16	
Strečnianska 7	
Budatínska 37	
Znievska 12	
Budatínska 63-65	
Znievska 32	
Lietavská 12	

14. 3. 2025 – piatok	Lúky
Lietavská 9-15	
Beňadická 2	
Beňadická 14	
Vyšehradská 5	
Vyšehradská 33	
Víglašská 9-11	
Beňadická 36	

17. 3. 2025 – pondelok	Lúky a Slnčnice
Jasovská 1	
Jasovská 13	
Ľubovníanska 2	
Žehrianska 4-8	
Zuzany Chalupovej 12B	
Labutia 1-11	
Fialová 12	

19. 3. 2025 – streda	Dvory
Kežmarské námestie	
Dargovská/Nábřežná (roh ulíc)	
Kopčianska 86-88	
Harmanecká/Očovská (roh ulíc)	
Vilová 21	
Vranovská 65-67	
Pečnianska medzi 13 a 17	

21. 3. 2025 – piatok	Dvory
Pečnianska 27	
Lenardova 2-6	
Nobelovo námestie 7-10	
Gercenova 3	
Gercenova medzi 19 a 31	
Röntgenova 8-10	
Wolkrova 3	

24. 3. 2025 – pondelok	Dvory
Černyševského medzi 21 a 23	
Vavilovova 2-16	
Mánesovo námestie 4A	
Jungmannova 2-8	
Pifflova 1-11	
Wolkrova 35	
Belinského medzi 8 a 10	

26. 3. 2025 – streda	Dvory
Hálova 2-4	
Ševčenkova 18	
Ševčenkova 8-10	
Fedinova 8	
Švabinského 16 (parkovisko)	
Jiráskova 2-10	
Ľžušínova 6	

28. 3. 2025 – piatok	Háje
Mamateyova 5-7	
M.C. Skłodowskej 37	
Mamateyova 16	
M. Medvedovej 15	
Pankúchova 1	
Bulíková medzi 15-17	
Blagojevova 14-24	

31. 3. 2025 – pondelok	Háje
Šustekova medzi 9-15	
Šustekova medzi 25-31	
Mlynarovičova 2-12	
Mlynarovičova 14-24	
Furdekova 10	
Haanova 40	
Haanova 31-41	

2. 4. 2025 – streda	Háje
Lachova 18	
Lachova 7	
Námestie hraničiarov 19	
Gessayova 10	
Hrobáková 13	
Osuského 44	
Osuského 3	

4. 4. 2025 – piatok	Háje
Osuského 28	
Romanova 23-25	
Romanova 28	
Ambroseho 2-12	
Rovniankova medzi 14-16	
Rovniankova 18-22	
Kutlíkova 7-9	

Mestská časť si vyhradzuje právo na zmenu miesta a času pristavenia kontajnera podľa aktuálnej dopravnej situácie v danej lokalite i poveternostných podmienok. O týchto zmenách bude informovať na webe, cez mobilnú aplikáciu, newsletter a cez svoje sociálne siete.

Čo do veľkokapacitných kontajnerov PATRÍ?

nadrozmerný odpad, skrine, dvere, posteľ a iný nábytok, matrace, koberce, autoseďadky, hračky, plastové vane, čisté kovy

Čo do veľkokapacitných kontajnerov NEPATRÍ?

drobný stavebný odpad (tehly, sanita, železobetón, obkladačky...), nebezpečný a chemický odpad, bioodpad, pneumatiky, elektrické spotrebiče a elektroodpad, TV, monitory

Na odovzdanie tohto odpadu môžu Petržalčania využiť služby **Zberného dvora na Ulici Ondreja Štefanka 4** (okrem pneumatík a nebezpečného/chemického odpadu) alebo sezónne zbery, o ktorých Petržalka pravidelne informuje na webe petržalka.sk a na sociálnych siet'ach.

Zber komunálneho odpadu s obsahom škodlivých látok

V Petržalke môžete takýto odpad odovzdať **v sobotu 10. mája od 10:30 do 12:30 na Ovsíštskom nám. 1** (vedľa OD Terno) a po novom už aj **na Šrobárovom námestí**.

Odovzdať môžete: **staré náterové hmoty, odpadové rozpúšťadlá, pesticídy, oleje a tuky, batérie a akumulátory, žiarivky a iný odpad obsahujúci ortuť, vyradené zariadenia obsahujúce chlórfluorované uhl'ovodíky** (chladničky, mrazničky a pod.), **vyradené elektrické a elektronické zariadenia a spotrebiče** (počítače, televízory, monitory, žehličky, práčky, mixéry a pod.).

Tekuté látky musia byť v uzavretých v pevných obaloch, maximálne množstvo takto odovzdávaného odpadu je 5 kg/osoba.

Zuzana Brzová
referát životného prostredia

NÁDEJ PRE DETI S ŤAŽŠÍM ŠTARTOM

Na Špeciálnej základnej škole Žehrianska chcú obnoviť prípravné ročníky. Deťom s problémami pomáhali preklenúť prerod zo škôlkara na žiaka.

Triedy v špeciálnej škole sú prispôbené potrebám detí, vzdeláva sa v nich najviac osem žiakov. | Foto: Martina Štefániková

Špeciálna základná škola s materskou školou (ŠZŠ s MŠ) – jej zriaďovateľom je Regionálny úrad školskej správy – sa na Žehriansku nast'ahovala v roku 2000. „Predtým tu bola bežná škola, no keď v lokalite klesol počet detí, ponechali len Turniansku a túto nám dali k dispozícii. Vzdělávame tu deti s mentálnym znevýhodnením (variant A, B, C) a s poruchami autistického spektra (PAS),“ približuje riaditeľka **Monika Čihanská**.

Brzdí ich podmienka inšpektorky

Okrem zdravotne znevýhodnených detí s mentálnym

postihnutím školu na Žehrianskej od počiatku navštevovali v rámci prípravných ročníkov aj tzv. intaktné deti, ktoré mali z rôznych dôvodov ťažkosti začleniť sa vo veku šesť rokov do klasického vyučovacieho procesu. „Bol to taký medzistupienok medzi škôlkou a školou. Naši učitelia s deťmi 23 hodín týždenne trénovali grafomotoriku, rozvíjali komunikačné schopnosti – vďaka tomu plynulejšie prešli na základné školy. Samozrejme, boli aj detičky, ktoré u nás zostali, no takmer 90 percent odišlo. Rodičia nám dodnes ďakujú, keďže deti vďaka tomu dokázali držať tempo so spolužiakmi,“ hovorí **Beata Matulová**, zástupkyňa

a učiteľka detí so zdravotným znevýhodnením.

Napriek vynikajúcim výsledkom a dobrému prijatiu však prípravné ročníky na ŠZŠ Žehrianska už päť rokov neotvorili. „Má to viacero príčin,“ vysvetľuje riaditeľka. „Asi najčastejšou je, aby sme mohli dieťa prijať do prípravného ročníka, musí mať diagnostikované mentálne postihnutie – čo predtým nebolo. A s tým už majú rodičia problém,“ hovorí Čihanská. Zdržanlivosť rodičov však chápe.

Zámeru nepomáha ani to, že dnes otvárajú úvodné ročníky aj bežné základné školy a ak sa rodičia rozhodnú, nechajú dieťa v škôlke o rok dlhšie. Alebo ho integrujú v klasickej základke – často aj napriek odporúčaniam psychológov z Centra poradenstva a prevencie.

Machri v športe i v umení

O vzdelávanie sa stará 44-členný zbor učiteľov a učiteľiek, všetci sú odborníci, všetci robia svoju prácu s nasadením a láskou – inak sa to ani nedá. „Nemáme núdzu o pedagógov, keď nám sa chodí učiť na odporúčanie. Sme veľká rodina, môžeme sa na seba spoľahnúť,“ približuje Matulová.

Denný rozvrh je prispôbený potrebám detí. Žiaci majú najviac šesť hodín – a aj to len na 2. stupni. Učia sa klasické predmety, len učivo je zredukované. „Slovenský jazyk a pracovné vyučovanie je gro, potom matematika, na 1. stupni máme vecné učenie – niečo ako prvouku, vo 4. ročníku pribudne vlastiveda a od 7. ročníka geografia, dejepis, fyzika. Chémiu máme až v 9. ročníku,“ vypočítava.

Cudzie jazyky sa neučia – štátny pedagogický program s nimi na ŠZŠ nepočíta – no excludujú na recitačných a športových súťažiach i v športe. „Máme víťazov v boccii – zo Špeciálnych olympiád. Naši žiaci boli v Amerike, v Číne, v Taliansku, v Belgicku, v Spojených arabských emirátoch... V máji budeme organizovať Majstrovstvá Slovenska,“ hrdí sa riaditeľka. Bývalou žiačkou školy je aj **Darina Krihová**, viacnásobná olympijská medailistka v plávaní, o ktorej Naša Petržalka písala v lete 2023.

Riaditeľka hovorí, že im nejde o naplnenie tried. To dokážu aj s deťmi s PAS. No prípravnými ročníkmi chcú dať šancu aj ľahšie znevýhodneným deťom, aby boli úspešné. „A tušíme, že ak ich neotvoríme teraz, neotvoríme ich už nikdy,“ uzatvára riaditeľka.

Martina Štefániková

Spádová škola? Zatiaľ to asi nepôjde

Na februárovom zasadnutí petržalského parlamentu poslanci z klubu Team Bratislava a Progresívne Slovensko poverili starostu, aby vyvolal rokovania s ministerstvom školstva o možnosti využiť ŠZŠ Žehrianska ako spádovú školu pre deti zo Slnecníc. Podľa nich má voľné kapacity, aby prijala ďalších žiakov – a na Žehrianskej by tak koexistovali zdravotne znevýhodnené deti s mentálnym postihnutím, deti s autizmom a intaktné deti. Starosta Petržalky uvažuje skôr o výmene budovy ŠZŠ s ministerstvom za inú – ŠZŠ by sa prest'ahovala a uvoľnila Žehriansku pre potreby mestskej časti. Rokovania sa však ešte nezačali.

V školskom roku 2024/2025 navštevuje Žehriansku 156 detí – školákov aj škôlkarov. Málo? Zdanlivo, no triedy pre autistov vyzerajú inak než pre intaktné deti. Musia reflektovať ich špeciálne potreby a mať napríklad vytvorené boxy pre individuálnu činnosť, miesto pre spoločnú činnosť, pre odpočinok... Znevýhodnenie limituje aj vyučovací proces, kde je nevyhnutný individuálny prístup. Trieda, ktorá bola nadizajnovaná pre tridsať žiakov, ich tak môže prijať maximálne šesť či osem. Jednoduché by zrejme nebolo ani budúce spolunažívanie. Viacerí žiaci ŠZŠ Žehrianska totiž majú ťažký stupeň znevýhodnenia a každá zmena je pre nich komplikovaná.

„Ja si úprimne vôbec neviem predstaviť, kde by boli, pretože my máme celú školu obsadenú kmeňovými triedami,“ hovorí riaditeľka ŠZŠ Monika Čihanská, ktorá je sklamaná aj z toho, že o zámere ich nikto neinformoval, dozvedeli sa o ňom zo sociálnych sietí. Poslancov, ktorí s návrhom prišli, preto pozýva, aby sa na ŠZŠ Žehrianska prišli pozrieť osobne. Verí, že potom svoj návrh prehodnotia.

TEŠÍ NÁS, ŽE STÁLE PRIBÚDAJÚ NOVÍ ODBERATELIA TEPLA A TEPLEJ VODY

Centralizované zásobovanie teplom (CZT) je moderný, ekologický a flexibilný systém. Tieto vlastnosti CZT vnímajú aj tí, ktorí v lokalite účinného petržalského CZT plánujú stavať nové objekty alebo rekonštruovať staršie stavby. S našim kolegom **Petrom Višváderom**, špecialistom podpory predaja, sme sa porozprávali o tom, aké výhody prináša pripojenie na diaľkové vykurovanie, o plánoch rozvoja petržalského CZT ako aj o nových projektoch, ktoré sa nedávno stali jeho súčasťou.

Mohli by ste na úvod priblížiť výhody pripojenia do sústavy centralizovaného zásobovania teplom?

Dôvodov na pripojenie do petržalskej sústavy CZT je viacero. Ako prvé by som uviedol zníženie úvodných investičných nákladov, stabilné dodávky tepla ako aj ceny tepla. Zabezpečenie prevádzky, údržby zariadení na výrobu tepla (odovzdávacie stanice tepla), ako aj nonstop monitoring zo strany Veolie sú taktiež faktory, ktoré prispievajú ku komfortu budúceho odberateľa tepla, a preto sú argumentom aj pre staviteľov. Zároveň je od týchto povinností odbremený aj budúci správca bytového domu. V prípade inštalácie odovzdávacej stanice tepla (OST) priamo do objektu, čo pri pripojení novostavby na CZT býva štandardom, má pripojený objekt možnosti flexibility v časových režimoch obdobne, ako to býva pri decentralizovaných zdrojoch tepla. **V minulosti sa niektoré paneláky odpojili od CZT a vybudovali si vlastné zdroje. Evidujete záujem o opätovné pripojenia aj od týchto bytových domov?**

Áno, evidujeme. Okrem pripájania nových objektov do systému CZT rokujeme aj s viacerými zástupcami bytových domov, ktorí prejavili záujem o opätovné pripojenie na petržalský systém CZT. Vyššie uvedené výhody ako aj nulová investícia do technológie na strane budúceho odberateľa sú momentálne témou aj pre bytové domy, ktoré sa v minulosti odpojili od CZT a v súčasnosti sú v situácii,

kedy sa musia rozhodnúť či budú investovať svoje peniaze do kompletnej obnovy decentralizovaného zdroja, alebo sa znovu pripoja na systém CZT a svoje nasporené financie využijú na iný účel.

Výhody dodávok tepla prostredníctvom centrálného zásobovania teplom si uvedomujú už aj developeri. Je CZT vhodné riešenie aj pre plánované rozvojové lokality v Petržalke?

Okrem vyššie spomínaných aktivít, ktoré pomáhajú rozvoju CZT v Petržalke, sme v štádiu rokovania s viacerými developeri, ktorí

z environmentálneho hľadiska a preto je zaujímavým zdrojom aj pre plánované rozvojové lokality Petržalky. Platí totiž, že požiadavky legislatívy na ekologické investície do tzv. účinného CZT sú často krát náročnejšie ako pre individuálne developerké projekty.

Naozaj platí, že čím viac odberateľov je v systémoch CZT, tým optimálnejšie je rozdelenie nákladov aj prevádzkovanie?

Áno, toto môžem potvrdiť a preto nás veľmi teší, že k petržalským odberateľom pribudli

Vlani boli k CZT pripojené aj mestské nájomné byty na Muchovom námestí. | Foto: Veolia

vnímajú systém CZT ako jeden z energetických trendov vo výrobe a dodávke tepla (ako je tomu aj vo svete). Práve tlak na energetickú hospodárnosť (energetické certifikácie) nových objektov ukazuje, že CZT je "zeleným" zdrojom tepla a dosahovaný faktor primárnej energie je toho len dôkazom. CZT spĺňa najprísnejšie normy

a stále pribúdajú noví odberatelia v novostavbách.

Napríklad minulý rok sme k systému CZT v Petržalke pripojili novostavbu objektu mestských nájomných bytov na Muchovom námestí, ktorý má okrem 103 bytov aj komerčné a komunitné priestory. Odber tepla je zabezpečený domovou odovzdávacou stanicou tepla

Peter Višváder, špecialista podpory predaja, Veolia Energia Slovensko, a.s.

(DOST) v kombinácii s obnoviteľným zdrojom energie.

Koncom roka do systému CZT pripojili aj objekt súkromnej základnej školy na Tematínskej ulici. Po kompletnej rekonštrukcii objektu bývalej materskej školy vznikla moderná škola. Tento objekt sme taktiež pripojili na sústavu CZT pomocou zariadenia DOST, čím budova školy nadobudla možnosť vlastnej - autonómnej optimalizácie spotreby tepla a teplej vody v súlade s variabilným režimom budovy školy počas vyučovania a mimo vyučovacie obdobie.

Je známe, že vyspelé európske mestá uprednostňujú výstavbu CZT pred individuálnymi zdrojmi tepla. Je petržalské CZT porovnateľné s inými metropolami?

Určite áno. Petržalské CZT je vďaka neustálej obnove, investíciám a implementácii nových moderných technológií stabilným riešením pri výrobe a dodávke tepla. Kogenerácia (kombinovaná výroba elektriny a tepla) v kombinácii s doplnkovými zdrojmi tepla (obnoviteľné zdroje tepla) je budúcnosť, ktorá vytvára rovnováhu medzi ekonomikou a ekológiou vo výrobe tepla.

Odbor komunikácie
a marketingu,
Veolia Energia Slovensko, a.s.

MATERSKÁ ŠKOLA DR. FILIPA MELANCHTONA DOSTALA NOVÉ PRIESTORY

Evanjelická materská škola Dr. Filipa Melanchtona našla nový domov v priestoroch zborového domu na Strečnianskej ulici. Aj vďaka finančnej podpore od Nadácie Veolia Slovensko sa vo veľmi krátkom čase a s obmedzenými vlastnými prostriedkami podarilo zrekonštruovať priestory pre malých škôlkarov.

„Jedno veľké ďakujeme vyslovujeme Nadácii Veolia Slovensko, ktorá nás ochotne a štedro pri rekonštrukcii

VEOLIA Evanjelickej materskej školy Dr. Filipa Melanchtona podporila. Vďaka nej sme mohli zaplatiť požiarne schodisko, ktoré bolo jednou z najväčších položiek projektu.

Aj vďaka tejto pomoci mohla v septembri minulého roku materská škola otvoriť svoje brány malým žiačikom a škôlka po 25 rokoch našla nový a praktický priestor pre svoje fungovanie. Sme vďační aj mnohým darcom a dobrovoľníkom spomedzi cirkevného zboru i rodičov, bez ktorých by sa to nepodarilo,“ hovorí **David Bázlik**,

zborový farár Evanjelickej cirkvi a. v. Bratislava-Petržalka.

Evanjelický cirkevný zbor pod vedením zborového farára **Miloša Klátika** otvoril v školskom roku 1998/1999 na Šintavskej ulici pre petržalské deti evanjelickej materskej školy. Bola vôbec prvou evanjelickej cirkevnou materskou školou na Slovensku. V januári 2005 sa presťahovala do budovy ZŠ Tupolevova 20, kde sídlila až donedávna. Dôvodom, prečo si materská škola musela hľadať nové priestory, bolo nepredĺženie nájmu v budove základnej školy na Tupolevovej ulici – škola potrebovala triedy pre žiakov zo spádových ulíc.

Mgr. David Bázlik, zborový farár
Evanjelickej cirkvi a. v.
Bratislava - Petržalka
Lucia Burianová,
Veolia Energia Slovensko, a.s.

Nové požiarne schodisko zvýšilo bezpečnosť škôlky. | Foto: Archív MŠ

ODSTÁVKY TEPLEJ VODY A KÚRENIA NA VAŠEJ ULICI?

Buďte informovaní o prerušeníach dodávky tepla a teplej vody na vašej adrese počas vykurovacej sezóny.

Zaregistrujte sa na bezplatný odber informácií o odstávkach prostredníctvom SMS alebo e-mailovej správy.

veoliaenergia.sk

REGISTRÁCIA:

 VEOLIA

STRAŠIDELNÉ PROSTREDIE NEMUSÍ BYŤ TEMNÉ ANI ODPUDIVÉ

„Niekdedy je ešte silnejšie, keď sa čosi zvláštne deje v úplne bežnom prostredí. Tomu verím viac ako temným podchodom,“ tvrdí autor hororových poviedok aj o Petržalke **Richard Pupala**.

Patrí medzi najvýraznejších súčasných slovenských prozaikov. Jeho knižky, bez ohľadu na to, či práve dopísal zbierku hororových poviedok alebo realitou nasiaknutých príbehov, sa už štyrikrát dostali do finálovej zostavy najprestížnejšieho literárneho ocenenia na Slovensku Anasoft litera. O tom, prečo strašidelné príbehy najlepšie fungujú v bežnom prostredí, ale aj o tom, či je Petržalka miestom, ktoré vzbudzuje hrôzu, sme sa porozprávali so spisovateľom a scenáristom **Richardom Pupalom**.

Dnes vás síce poznáme ako spisovateľa, ale vaša cesta k literatúre nebola priamočiara – vraj ste sa chceli stať prírodovedcom. Čo nakoniec rozhodlo?

Dlho som si myslel, že budem študovať zoológiu. Na konci základnej školy ma začal zaujímať aj hmyz a motýle, takže som uvažoval o entomológii. Ale zároveň som bol vždy veľký čitateľ a postupne som zistil, že ma baví nielen čítať, ale aj písať. No a keď som pochopil, že entomológia nie je len biológia, ale aj štatistika či matematika, čo nie sú moje najsilnejšie stránky, dal som si prihlášku na žurnalistiku.

Ale pri novinárčine ste nezostali...

Nie. Žurnalistika ma zaujímala skôr kvôli písaniu, nemal som ambície meniť svet. Vedel som, že chcem písať fikciu – a zo štúdia som po dvoch rokoch odišiel na scenáristiku na Vysokú školu múzických umení (VŠMU). Novinárčinu som si ale predsa len vyskúšal – po škole som pár rokov pracoval v rôznych redakciách, kým som sa dostal k televíznej scenáristike a dramaturgii. Práve tie mi, priznajme si, aj platia účty.

Dá sa na Slovensku literatúrou vôbec užiť?

Málokto sa môže žiť len písaním kníh. Ak áno, tak musí robiť veľmi komerčné veci. A to nie je môj prípad.

„Už ako dieťa som bol vášnivým čitateľom strašidelných príbehov,“ hovorí Richard Pupala, autor hororových poviedok aj o Petržalke. | Foto: Ivana Vrablová

Čo pre vás znamená úspech v literatúre? Meriate ho počtom čitateľov, recenziami, alebo je to skôr vnútorná spokojnosť s textom?

Najprv musím byť spokojný ja sám, až potom posiadam texty ďalej, teda v prvom rade redaktorovi. Keď vyjde kniha, už žije vlastným životom. Ak mám pozitívne reakcie, od čitateľov alebo od niekoho, kto napíše recenziu, môžem byť len rád. Úplne najhoršie, a myslím, že hovorím aj za iných ľudí, ktorí píšú, je nulová reakcia. Skrátka, že si vašu prácu nikto nevšimol – alebo, že mu nestojí za zmienku. Tak si predstavujem spisovateľské peklo.

Ako vyštudovaný scenárista, mali ste niekdedy chuť niektorú poviedku pretaviť do scenára?

Áno, dokonca som si jednu poviedku na scenár sám adaptoval. Bola to Starostlivosť z prvého Čierneho zošita, ale nikto ju nechcel, tak som s tým prestal. Lepšie je, keď si poviedku všimne niekto zvonku a rozhodne sa ju spracovať.

Okrem realistickej literatúry píšete aj hororové poviedky. Prečo ste sa rozhodli práve pre tento žáner?

Už ako dieťa som bol vášnivým čitateľom strašidelných príbehov. Vždy ma fascinovali, takže bolo prirodzené, že keď som začal písať

sať, boli to práve strašidelné poviedky. Túžba písať bola od začiatku naviazaná na tento žáner.

Kto vás inšpiroval najviac?

Mám strašne rád R. M. Jamesa. Je to klasik z prelomu 19. a 20. storočia, ktorý písal také typické duchárske príbehy z anglického vidieka, z rôznych katedrál. Naopak, nie som odvarený zo Stephena Kinga, mám radšej precíznejších autorov. King vie síce perfektne navodzovať atmosféru, ale nie je to autor pre mňa.

Ako vyzerá váš tvorivý proces? Máte nejaký rituál? Napríklad práve Stephen King vraj nevstane od stola, kým nenapíše aspoň dvetisíc slov.

Neviem, či by som niečo z toho, čo robím, nazval rituálom. Ráno vstanem, urobím si čaj, sadnem si za počítač a snažím sa nepozerať správy. Kedysi som to robil, ale odvádzalo ma to od práce. Ja sa do písania občas musím aj nútiť, ale vo všeobecnosti sa mi najlepšie tvorí dopoludnia, kým sa myšlienky nezačnú zanášať realitou.

Čakáte na inšpiráciu, alebo ju už dávno máte?

Námety si zbieram dlhodobo. Keď ich mám viacero, vraciam sa k nim, premýšľam o nich a rozpracúvam ich do príbehov.

Niektoré vaše poviedky sa odohrávajú v Petržálke. Teda minimálne názov Petržalské rozprávky to evokuje. Prečo práve tu?

V prvom rade je pre mňa prirodzené situovať príbehy do prostredia, ktoré poznám. Ak si vymýšľam, necítim sa isto. V Petržálke som žil od absolventských čias až do pandémie a stále sa sem vraciam. Je to miesto, ktoré mám naozaj rád a navyše ho mám pochodené.

Čo vás do Petržalky priviedlo?

V čase, keď bola naša dcérka malá, nás Petržalka prichýľila. Vtedy sme si nemohli dovoliť bývať uprostred mesta, aj keby to niekto z nás chcel. A teraz by som už Petržalku nevymenil za nič. Dobré sa tu býva. Obzvlášť mladým ľuďom. Je tu všetko, čo potrebujete. Úrady, obchody, keď sa chcete ísť kúpať, idete na Draždiak. A keby tu niekomu aj niečo chýbalo, do mesta je to naozaj kúsok. Pre mňa je toto dokonalé miesto.

Navyše je tu strašne veľa stromov. Keď sa pozriem z balkóna, aj zabudnem, že máme dole predzáhradku, lebo celé okolie je prekryté stromami. Viem, že v 70. rokoch bola Petržalka skôr strašiacom, ale každá veľká stavba je na začiatku staveniskom. Trvalo to možno trochu dlhšie, ale teraz je tu krásne.

Ale predsa – príde vám asi nejakým spôsobom desivá a vhodná práve na hororové poviedky...

Nejde ani tak o to, či je desivá. Strašidelné prostredie nemusí byť temné, odpudivé. Niekedy je ešte silnejšie, keď sa čosi zvláštne deje v úplne bežnom prostredí. Tomu verím viac ako temným podchodom.

V prípade Petržalských rozprávok je to však viac o postavách. Petržalka je v istom zmysle úplne rovnaké sídlisko ako ktorékoľvek iné. Aj kdekoľvek inde by sa mohlo niečo také odohrávať.

Zvyknete sa báť svojich vlastných poviedok? Mátajú vás v snoch?

To nie, ale keď ich píšem, snažím sa navodzovať si atmosféru, aby som si vedel predstaviť, či je to naozaj strašidelné a napínavé aj pre človeka, ktorý to číta. Sám sa premieňam na čitateľa a predstavujem si, či to má účinok, ktorý sa snažím docieľiť.

Richard Pupala sa narodil v Hnúšti a zmaturoval na gymnáziu vo Veľkom Krtíši. Študoval žurnalistiku a kunst-históriu na FiFUK, je absolventom scenáristiky na VŠMU v Bratislave. Pracoval vo viacerých redakciách i v reklamnej agentúre. V súčasnosti je scenáristom a dramaturgom, pripravoval napríklad reláciu Zlaté časy s Milanom Lasicom a Elenou Vacvalovou. Debutoval v roku 2014 zbierkou Návštevy, nasledovali zbierky Čierny zošit (strašidelné poviedky, 2017), Ženy aj muži, zvieratá (2020) a Druhý čierny zošit (2023) – všetky sa dostali do finále prestížnej literárnej ceny Anasoft litera.

A má? Je niektorá poviedka, pri ktorej vás mrazilo alebo mrazil?

Z mojich vlastných príbehov? To nie, ten pocit sa postupne vytráca v procese písania. Keď text neustále prepisujete, doslova prežívate každú vetu, každé slovo, tak sa to posúva niekam inam. Ale mrazilo ma, keď som písal prvý Čierny zošit v starom dedinskom dome po starkej mojej ženy. V noci som sa bál ísť na záchod. Strašil som sám seba.

Čo sa týka iných autorov, dodnes mám veľmi nepríjemný pocit zo slávnej poviedky Shirley Jacksonovej Lotéria. Na jej konci spoľahlivo vždy zamrzem. Je to majstrovské dielo hororu. Žiadne strašidlá. Len ľudia.

Vaše príbehy často pracujú s tenziou medzi realitou a niečím neuchopiteľným, povedzme že až nadprirodzeným. Máte skúsenosť s niečím, čo sa vymykalo racionálnemu chápaniu?

Nie, ale ako by som to povedal – všetko je v našej hlave. To, že neexistujú upíri je fakt, ale

keď je niekto presvedčený o tom, že existujú, jeho strach je reálny. A to je pre mňa zdroj novej hrôzy.

Máte ako autor hororových poviedok vôbec z niečoho strach?

To nemám. Dokonca ani neviem o ničom, čo by sa mi vyslovene hnusilo, hoci hnus je tiež skvelý odrazový mostík k napísaniu niečoho strašidelného. Bojím sa jedine ľudí. Zlo môže prísť jedine od nich. Pavúk vám cielene neublíži. Aj keď sa ľuďom často hnusí.

Štyri vaše knižky sa dostali do finálovej zostavy Anasoft litera, no ocenenie vám zatiaľ uniká. Nie je to pre autora demotivujúce?

Pre mňa je už finálová desiatka úspech. Neberiem to tak, že som prehral. Nejde o športový výkon a mojou úlohou nie je zabehnúť preteky v nejakom čase. Hodnotí to porota, a už len to, že moju knihu vyberie medzi najlepšie, je pre mňa obrovské vyznamenanie. Áno, prvá nominácia pre mňa znamenala veľmi veľa. Bolo to, akoby mi niekto povedal: „Ide ti to! Píš ďalej!“ Bol to veľmi povzbudivý moment.

A aký je to pocit pri štvrtej knižke?

To nie je radosť, ktorá sa percentuálne znižuje. No prvá bola pre mňa naozaj výnimočná, lebo mi vtedy niekto vôbec prvýkrát naznačil, že to je fajn.

Mali ste tento rok aj nejaký tip na víťaza ako čitateľ?

Tento rok ju vyhrala Ivana Gibová a ja si neviem predstaviť, že by ju vyhral niekto iný. Napísala výnimočnú knihu. A raz, možno o päťdesiat rokov, keď niekto bude hovoriť o významných, výrazných dielach tejto doby, určite nemôže obísť jej Babičku.

Pracujete teraz na niečom novom?

Momentálne pripravujem zbierku realistických poviedok. Ja si to tak striedam – raz horory, potom realizmus.

Kedy sa na ňu môžeme tešiť?

Plánujem ju dokončiť na budúci rok, ale posuniem ju, až keď budem s poviedkami spokojný.

Bude tam opäť aj Petržalka?

Áno, zatiaľ mám jeden príbeh, ktorého kulisu tvorí Petržalka. Nie je pomenovaná priamo, len mi ho opäť pomohla vytvoriť.

Nikoleta Janková

V PETRŽALKE PRIBUDNE OSEM NOVÝCH AMBULANCIÍ

V slovenskom zdravotníctve chýbajú najviac všeobecní lekári a špecialisti, región hlavného mesta nevynímajúc. Preto Bratislavský samosprávny kraj (BSK) zrekonštruoval priestory v **Zdravotnom stredisku na Rovniankovej 1** v bratislavskej Petržalke, kde tak vytvoril priestor pre vznik ôsmich nových ambulancií.

„Do portfólia zdravotného strediska pribudnú štyria všeobecní lekári, pediatri, pneumológ a taktiež zubná aj chirurgická ambulancia. Stále tam však zostávajú aj tzv. ukrajinské ambulancie všeobecného lekára pre dospelých a gynekologická ambulancia, ktorých prevádzkovateľom je naša žúpná Poliklinika Karlova Ves. A od minulého roka tam môžu obyvatelia využívať aj novo zrekonštruovanú modernú lekáreň,“ priblížil predseda BSK Juraj Droba.

Od 1. marca 2025 plánuje na Rovniankovej župa otvoriť novú **pneumologicko-ftizeologickú ambulanciu**, ktorá bude spadať pod Polikliniku Karlova Ves. Tamojšia pľúcna ambulancia skončila v decembri 2024, keďže MUDr. Katarína Bánska ukončila svoju činnosť.

Novootvorená pľúcna ambulancia na Rovniankovej bude vybavená modernou diagnostickou technikou. Personálne bude zabezpečená vďaka zohratému tímu lekárky a sestry s predchádzajúcimi skúsenosťami získanými na špecializovaných klinických pracoviskách v Bratislave. Rovnako ako v ambulanciách Polikliniky Karlova Ves, aj v tejto na Rovniankovej budú mať pacienti k dispozícii bezplatný elektronický objednávkový systém.

Súčasnou zrekonštruovaných priestorov zdravotného strediska na Rovniankovej bude aj pľúcna ambulancia. | Foto: BSK

Otvorením pľúcnej ambulancie BSK podporí poskytovanie zdravotnej starostlivosti v Bratislavskom regióne, zlepši dostupnosť a kvalitu špecializovanej ambulancie zdravotnej starostlivosti v odbore pneumológia a ftizeológia, ktorý je jedným z najnedostatkovejších nielen v Bratislavskom kraji, ale aj na území celého Slovenska.

Aktuálne je už v Zdravotnom stredisku na Rovniankovej šesť ambulancií obsadených. Župa ešte **hľadá pediatra a jedného špecialistu**. Lekári, ktorí by mali záujem, si môžu podmienky pozrieť na webe Bratislavského kraja.

Lucia Forman
Bratislavský samosprávny kraj

ŠTUDENTI ZO SPŠE HÁLOVA 16 INOVUJÚ VZDELÁVANIE S APLIKÁCIOU MATURITKA

Tím Maturitka zo SPŠE Hálova 16 vytvoril aplikáciu, ktorá študentom uľahčí prípravu na písomky, ale aj na maturity. | Foto: BSK

Prieskum realizovaný tímom Maturitka zo Strednej priemyselnej školy elektrotechnickej v bratislavskej Petržalke (**Matej Gregor, Jakub Krčmárik, Roman Bednárík a Lucas Ligas**) medzi 500 študentmi odhalil, že **až 80 % študentov pociťuje nedostatok učebných materiálov**. Tento problém sa týka nielen prípravy na písomky, ale aj dôležitých maturitných skúšok. Študenti často nemajú

prístup k overeným informáciám, učebnice chýbajú alebo sú zastarané a poznámky z vyučovania nie vždy spĺňajú očakávania.

Ponúkli riešenie

Študenti z Hálovej 16 na tento problém odpovedali vývojom aplikácie, ktorá využíva **umelú inteligenciu** na spracovanie študijných materiálov a prípravu na skúšky. Aplikácia

ponúka **prehľadné materiály** zo všetkých predmetov, **generovanie testových otázok** na rýchle zopakovanie učiva, možnosť **nahrat vlastné poznámky** a vytvoriť z nich interaktívne testy, ale aj **podcasty** z učiva, ktoré si študenti môžu vypočuť napríklad cestou do školy. Vďaka týmto funkciám výrazne uľahčuje prípravu na písomky a maturitné skúšky, a zároveň šetrí čas.

Cesta k celosvetovému úspechu

Tím Maturitka zaznamenal prvý veľký úspech v súťaži **EduHack 2024**, ktorú organizovalo CVTI SR pod záštitou Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR. Víťazstvo im otvorilo dvere do sveta – v americkom **Silicon Valley** a na **Georgia Tech's Enterprise Innovation Institute** odprezentujú svoju aplikáciu pred odborníkmi, investormi a mentormi.

Cieľom študentov je spraviť z Maturitky globálne využiteľný nástroj, ktorý pomôže žiakom nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí. Pracujú na rozšírení aplikácie pre žiakov základných a vysokých škôl a plánujú pridať nové funkcie, ktoré ešte viac zatriaktívnia jej používanie.

Lucia Forman
Bratislavský samosprávny kraj

ČITATEĽSKÁ SÚŤAŽ VRÁŤME KNIHY DO ŠKÔL MOTIVUJE DETI ČITAŤ, AJ PÍSAŤ

Trinásty ročník podujatia oficiálne odštartoval 21. februára.

Vráťme knihy do škôl je obľúbená čitateľská súťaž, ktorá už dávno presiahla hranice bratislavského regiónu. Určená je pre materské, základné a stredné školy. Organizátorom je Bratislavský samosprávny kraj (BSK) spolu s ostatnými slovenskými župami.

V dnešnej uponáhľanej dobe sme neustále obklopení obrazovkami – počítačmi alebo mobilmi. Informácie sa na nás valia zo všetkých strán, no často sú povrchné a chaotické.

BSK „Knihy sú oproti tomu jedinečné – ponúkajú hlboké sústredenie, rozvíjajú slovnú zásobu, fantáziu a kritické myslenie. V knihách nájdeme množstvo odpovedí a medzi ich stránkami čaká čitateľa nejedno skvelé dobrodružstvo. Navyše, ich vôňa a samotný dotyk papiera vytvárajú jedinečný zážitok, ktorý digitálny

svet nenahradí. A to sú hlavné dôvody, prečo sme sa rozhodli podporiť túto jedinečnú čitateľskú súťaž,“ povedal predseda BSK **Juraj Droba**.

Princíp súťaže je jednoduchý. Z Pubovoľnej prečítanej knihy treba napísať krátky text v rozsahu maximálne dve strany. Čitateľ má objasniť, prečo si vybral práve túto knihu a čo mu dielo prinieslo. Škôlkari nakreslia obrázok, žiaci 1. stupňa základných škôl môžu poslať buď text, obrázok alebo oboje. Z doručených príspevkov sa víťazi pre jednotlivé kategórie určujú žrebovaním. **Uzávierka** čitateľskej súťaže je **15. apríla**.

Autorské písanie poviedok

Súčasťou súťaže Vráťme knihy do škôl je aj kategória zameraná na autorské písanie poviedok. Gestorom je spolok autorov zo združenia **Spisopriatel**a. Poviedky sa vyhodnocujú

každý mesiac, vždy na vopred vypísanú tému. Maximálny rozsah je 10-tisíc znakov.

V hre je množstvo zaujímavých cien. Ocenená bude aj najaktívnejšia škola ako aj Knižní anjeli, ktorí vedú deti a mládež k literatúre. Na túto cenu navrhujú žiaci knihovníka, učiteľa slovenského jazyka či vychovávateľa, ktorý u žiakov podporuje záujem o čítanie.

Súťaž organizuje Bratislavský samosprávny kraj v spolupráci s Malokarpatskou knižnicou, občianskym združením Učenie s úsmevom, Spisopriatel'ia ako aj ďalšími samosprávnymi krajinami na Slovensku. Viac informácií o projekte nájdete na webe vratmeknihydoskol.sk.

Lucia Forman

Bratislavský samosprávny kraj

SÚŤAŽ
do 15. 4. 2025

Prečítaj knihu a vyhraj **super ceny**

prečítaj
zaujímavú knihu

opíš ju v rozsahu
aspoň polovice A4

pošli nám
svoj príspevok

Dobrodružstvo, múdrosť, smiech aj inšpirácia, to všetko na teba čaká medzi stránkami kníh.

Každá kniha je bránou do nového sveta, kde môžeš prežiť tisíce životov, spoznať úžasné príbehy a objaviť myšlienky, ktoré zmenia tvoj pohľad na svet. Neboj sa otvoriť knihu, možno práve v nej nájdeš odpovede, ktoré hľadáš. **Začni ešte dnes!**

www.vratmeknihydoskol.sk

BRATISLAVSKÝ KRAJ

SKRYTÉ PRÍBEHY PETRŽALSKÉHO UMENIA

LÚKY VII: TRI VÝNIMOČNÉ DIELA

Podstavec pôvabnej sochy vyrobili z trosiek bratislavského Štefánikovho mosta, ktorý Nemci v roku 1945 vyhodili do vzduchu.

V librete výtvarného dotvorenia stavby Lúky VII, ktoré vypracoval v roku 1985 architekt **Karol Ružek** sa spomína umiestnenie troch umeleckých diel v celkovej hodnote 656 000 Kčs. Išlo o územie medzi dnešnými ulicami Jasovská a Ľubovnianska, kde mala vzniknúť promenáda v dvoch na seba kolmých osiach. Vzhľadom na to, že sa výtvarné dotvorenie tejto časti realizovalo už v uvoľnenejších časoch druhej polovice 80. rokov, priestor na realizáciu tu dostali nonkonformní autori ako **Vladimír Havrilla**, **Peter Roller** a **Peter Rónai**. Dodnes sa nám tu v skvelej forme zachovali diela, ktoré môžeme radiť v Petržalke medzi „najpokrokovejšie“.

SOCHA BEZ FONTÁNY

Vyústenie pešieho ťahu zo zastávky rýchlodráhy Lúky – Juh (pri budove Braník) mala tvoriť fontána s plastikou od sochára **Vladimíra Havrilla** Človek a vesmír. V librete sa píše: „Navrhované dielo umeleckou skratkou pokúša sa vyjadriť vzťah človeka k vesmíru, vzbudiť nádej, že vesmír bude slúžiť k prospechu ľudstva a zároveň vzdá hold jeho nekonečnu. Vodná plocha je riešená v dvoch častiach, rozdelená lávkou. Predstavuje dva svety, ktoré spojuje ľudské snaženie. Do jednej časti vodnej plochy je osadená socha kľačacieho dievčaťa, ktoré hľadá do neznáma /vesmíru/. V druhej časti vodnej plochy je osadený lesklý oceľový kužel, navodzujúci pocit nekonečnej dialky, na vrchole ktorého je nasadený oblak, symbolizujúci časť vesmíru.“

Od fontány sa nakoniec – pravdepodobne z ekonomických dôvodov – upustilo, kužel (mal mať až 5 metrov) nahradil kamenný kváder a prstenec oblaku sa presunul na hlavu kľačacieho dievčaťa. Sochu tu umiestnili v roku 1990. Zaujímavosťou je, že kamenné kvádre, na ktorých bronzová postava kľačí, vyrobili z trosiek bratislavského Štefánikovho mosta, ktorý Nemci v roku 1945 vyhodili do vzduchu.

Havrillovi sa podarilo vytvoriť doslova ikonické dielo, ktoré nazval *Meditácia*, ale niekedy sa zvykne označovať aj ako *Zenové dievča* či *Zamyslená*. Toto dielo sa malo stať dominantou východo-západnej komunikačnej pešej trasy napojenej na terasy domov na dnešnej Jasovskej ulici, z ktorej mal byť prechod do spomínanej stanice rýchlodráhy.

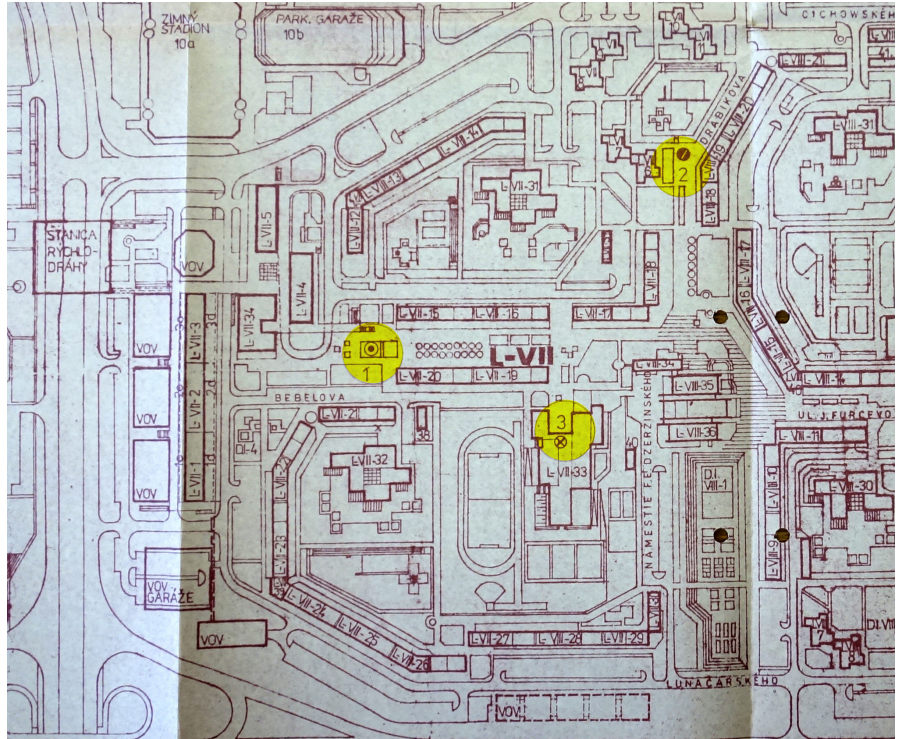
Socha *Meditácia* Vladimíra Havrilla po osadení v roku 1990. | Foto: Archív MK

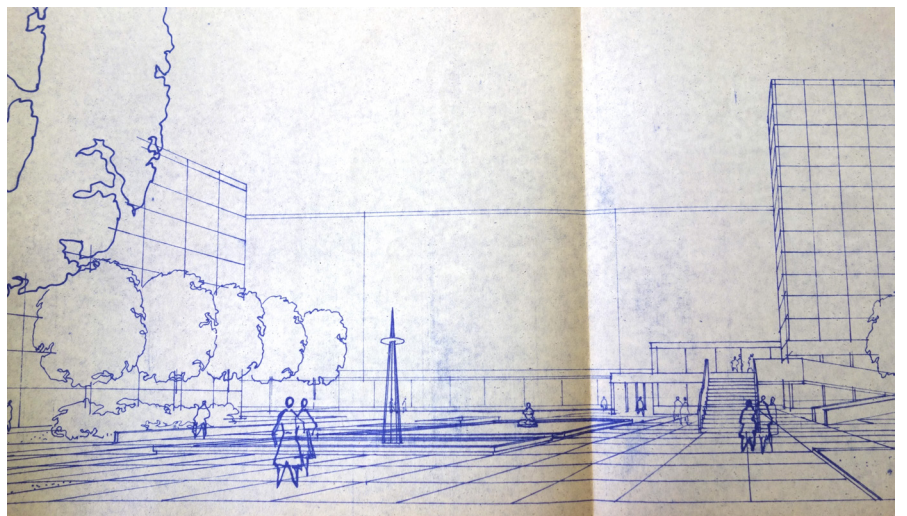
Socha *Jar* od Petra Roller. | Foto: Martin Kleibl

Reliéf vo vestibule ZŠ Turnianska od Petra Rónaia. | Foto: Martin Kleibl

Situácia stavby Lúky VII s vyznačením rozmiestnenia troch výtvarných diel. | Foto: Archív MK

Vizualizácia fontány Človek a vesmír od Vladimíra Havrillu. | Foto: Archív MK

NAMIESTO KULTÚRNEHO DOMU VENUŠA

Dominantou severo-južnej osi, lokalizovanej v oblasti dnešnej Lubovnianskej ulice, je kamenná socha *Jar* od **Petra Rollera**, ktorú skolaudovali v roku 1989. Libreto zadáva tému diela, ktoré „*má navodiť atmosféru jarného prebúdzania, rodiaceho sa nového života*“. Autor ju poňal ako akt ležiacej ženy, ktorá je veľmi subtilne vytesaná do bieleho okrúhleho kameňa. Ide pravdepodobne o jednu z najelegantsjších a najpôsobivejších Rollerových realizácií vo verejnom priestore.

Priesečník dvoch peších ťahov mal vytvoriť námestie (dnes Humenské námestie), ktorému v pôvodných plánoch dominoval kultúrny dom. Namiesto kultúrneho domu tu však postavili reštauráciu Venuša, ktorá fungovala až

do začiatku 90. rokov, kedy bola prestavaná na sídlo firmy vyrábajúcej hracie automaty. Tá tu sídli dodnes.

POP-ARTOVÁ KOLÁŽ

Tretie dielo spomenuté v librete sa nachádza v budove základnej školy na Turnianskej ulici. Toto výrazné, až nadčasové dielo, ktoré navrhol maliar **Peter Rónai** je skutočným unikátom a kvalitou nezaostáva za spomínanými dvoma dielami v exteriéri. Týči sa od podlahy po strop vestibulu základnej školy a na počudovanie tu stojí v neporušenom stave už od svojho vzniku. Dielo je vytvorené z pomalovaných a cez šablónu posprejovaných smaltovaných štvorcových a kruhových plechov, na ktorých sú zobrazené siluety postáv a vtákov, rozrastované tváre, obrysy rúk, písmená, pixe-

lové kvetové ornamente a ďalšie prvky, ktoré vytvárajú až popartovo vyznievajúcu koláž.

Je obrovské šťastie, že sa nám tieto skvosty, výnimočné výtvarné diela od významných autorov, zachovali v dobrom stave dodnes. Veľká škoda však je, že vízie architektov, ktoré mali za cieľ vytvoriť atraktívne pešie zóny slúžiace obyvateľom, dnes, bohužiaľ, slúžia ako parkovisko. Stačí sa pozrieť na satelitnú snímku a porovnať si ju s vizualizáciou architektov.

Martin Kleibl

Realizáciu výskumu podporil z verejných zdrojov formou štipendia Fond na podporu umenia.

DROGY NAŠE KAŽDODENNÉ

Mnohé návykové látky si bez problémov kúpite v supermarkete.

V mnohých krajinách, vrátane Slovenska, sú „legálne drogy“ ako alkohol či tabak bežne dostupné. | Foto: Envato Elements

Za drogy môžeme vo všeobecnosti považovať všetky látky, dokonca aj lieky a liečivá, ktoré po užití vyvolávajú zmeny v náladách, povzbudenie alebo útlm psychických i somatických funkcií. Okrem toho môžu tieto látky vyvolať ilúzie, halucinácie a podobne. V súčasnosti sú v mnohých krajinách legálne návykové látky ako alkohol, cigarety, žuvací tabak či nikotínové vrecúška bežne dostupné a ich konzumácia sa stala súčasťou každodenného života. Tento jav si však zaslúži pozornosť, pretože ich užívanie má vážne dôsledky na zdravie.

ALKOHOL

Alkohol je pre mnohých neoddeliteľnou súčasťou sociálnych interakcií, osláv i bežného života. Hlavnou účinnou látkou alkoholických nápojov je etanol. Jeho dlhodobé užívanie môže viesť k vážnym zdravotným problémom ako cirhóza pečene, cukrovka, poškodenie mozgu, srdca či duševné poruchy.

Konzumácia alkoholu má negatívne dôsledky najmä na mladistvých, ktorí sú vo väčšej miere ohrození vytvorením návyku a jeho škodlivými účinkami. Podľa výskumov 0,8 promile alkoholu v krvi mladistvého má rovnaký účinok ako 1,5 promile u dospelého.

Alkohol má silný vplyv na rozhodovanie a kognitívne funkcie, čo môže vyústiť až do ublíženia na zdraví a iných typov násilia,

vrátane sexuálneho. Alkohol za volantom je jedným z najzávažnejších problémov v oblasti cestnej bezpečnosti. Zo štatistik Policajného zboru Slovenskej republiky vyplýva, že v roku 2024 jazdilo pod vplyvom alkoholu 14 203 vodičov (Bratislavský kraj – 822 vodičov). Preto aj tento rok polícia plánuje pokračovať v dopravných a bezpečnostných kontrolách.

CIGARETY A TABAKOVÉ VÝROBKY

Tabakové výrobky – cigarety, cigary, žuvací tabak – sú príčinou miliónov úmrtí ročne. Hoci je ich užívanie legálne, výskumy jasne poukazujú na ich deštruktívne účinky na zdravie. Hlavnou účinnou látkou je nikotín, ktorý je silne návykový a zvyšuje riziko vzniku nádorových ochorení. Dlhodobé fajčenie vedie k poškodeniu pľúc, dýchacích ciest a srdcovo-cievneho problému. Ak prestaneme fajčiť, pľúca sa do pôvodnej formy môžu dostať až 12 rokov po poslednej cigarete.

Už niekoľko rokov sa do popredia dostávajú elektronické cigarety (e-cigarety). Fungujú tak, že zahrievajú tekutinu (e-liquidy) obsahujúcu nikotín a iné chemikálie a premieňajú ju na aerosól, ktorý používateľ vdychuje (vapovanie). Dlhodobé účinky nie sú ešte úplne preskúmané, ale existujú obavy z poškodenia pľúc a kardiovaskulárneho systému. Niektoré štúdie

ukazujú, že aerosóly môžu obsahovať škodlivé chemikálie, ktoré spôsobujú napríklad zápal a poškodenia pľúc. Treba si uvedomiť aj to, že nič také ako „zdravšia forma fajčenia“ neexistuje.

Cyklus pôžitku a skleslosti pri fajčení:

Keď človek užíva tabakové výrobky, nikotín sa veľmi rýchlo vstrebáva do krvného obehu. Keď sa nikotín dostane do tela, do 10 sekúnd sa dostane aj do mozgu. Spôsobí, že mozog uvoľní adrenalin, čím vyvolá pocit pôžitku a návalu energie. Tento pocit rýchlo vyprchá, následne sa človek cíti unavený, mierne deprimovaný a má túžbu opäť dosiahnuť tento pocit. To je dôvod, prečo si človek opäť zapaluje ďalšiu cigaretu – a vytvára si závislosť.

NIKOTÍNOVÉ VRECÚŠKA

Nikotínové vrecúška sú malé biele alebo priehľadné vrecúška, ktoré obsahujú nikotín a ďalšie látky, ktoré zlepšujú chuť. Vkladajú sa zvyčajne medzi peru a d'asná. Nikotín sa uvoľňuje počas niekoľkých minút až hodín, v závislosti od produktu. Nikotínové vrecúška neprodujú dym ani zápach a používateľ nevdychuje decht ani ďalšie škodlivé látky vznikajúce pri spaľovaní tabaku, čo sa môže považovať za výhodu v porovnaní s fajčením. To však neznamená, že sú tieto produkty úplne neškodné. Negatívne účinky na ľudský organizmus sú v podobe srdcovo-cievnych ochorení, infekcií a ochorení ďasien a zubov, búšenia srdca a pod.

Prečo sú návykové aj tabako-vo-nikotínové výrobky bez dymu?

Žuvacie a ďalšie tabakovo-nikotínové výrobky obsahujú ešte viac nikotínu ako cigarety. Keď má človek v ústach nikotínové alebo tabakové vrecúško 30 minút, dostane z neho toľko nikotínu, akoby vyfajčil tri cigarety.

Karina Kenderešová
Referent špecialista skupiny prevencie vnútorného oddelenia OR PZ Bratislava V

RADA PRÁVNÍKA

OCHRANA OSOBNÝCH ÚDAJOV A PRÁVA OBČANOV

Ochrana osobných údajov je v dnešnej digitálnej dobe otázkou, ktorá sa dotýka každého z nás. S rastúcim množstvom informácií, ktorými manipulujeme a zdieľame na internete, je dôležité zabezpečiť, aby naše osobné údaje boli chránené a spracované zákonným spôsobom.

Kľúčovú úlohu v tejto oblasti zohráva najmä Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a voľnom pohybe takýchto údajov - tzv. nariadenie GDPR (Všeobecné nariadenie o ochrane údajov), ktoré sa uplatňuje od 25. mája 2018 a ktoré je v celom rozsahu záväzná a priamo uplatniteľná vo všetkých členských štátoch Európskej únie.

Právny rámec ochrany osobných údajov

Ako vyplýva aj z vyššie uvedeného, hlavným legislatívnym dokumentom, ktorý reguluje ochranu osobných údajov v členských štátoch EÚ, je nariadenie GDPR, ktorého cieľom je poskytnúť jednotlivcom väčšiu kontrolu nad ich osobnými údajmi a zabezpečiť, aby spoločnosti a organizácie, ktoré údaje spracúvajú, dodržiavali prísne pravidlá. V slovenskom právnom poriadku je nariadenie GDPR priamo aplikovateľné (rovnako ako v ostatných členských štátoch EÚ) a v zmysle **čl. 7 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky** má prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky. Súčasne je v našom právnom poriadku ochrana osobných údajov upravená aj **zákonom č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov z 29. novembra 2017**, pričom platí, že pri spracúvaní osobných údajov sa primárne postupuje podľa nariadenia GDPR a zákon o ochrane osobných údajov sa aplikuje v niektorých osobitných prípadoch.

Čo sú to osobné údaje?

Podľa nariadenia GDPR osobné údaje predstavujú akékoľvek informácie, týkajúce sa identifikovanej alebo identifikovateľnej osoby, ako sú napr. meno, adresa, e-mailová adresa,

alebo dokonca IP adresa. Tieto údaje môžu byť spracovávané len za určitých podmienok, ktoré zahŕňajú súhlas dotknutej osoby, plnenie zmluvy, plnenie zákonnej povinnosti a oprávnené záujmy správcu údajov.

Práva jednotlivcov

Jednou z kľúčových súčastí GDPR sú práva, ktoré majú jednotlivci v súvislosti so svojimi osobnými údajmi. Základné práva zahŕňajú najmä:

- 1. Právo na prístup** – Jednotlivec má právo získať informácie o tom, aké osobné údaje sú o ňom spracovávané, ako aj informácie o účele spracovania, kategórii údajov, príjemcoch údajov a ďalších podrobnostiach spracovania.
- 2. Právo na opravu** – Jednotlivci môžu požiadať o opravu nepresných alebo neúplných údajov.
- 3. Právo na vymazanie** (právo na zabudnutie) – Jednotlivec môže požiadať o vymazanie svojich osobných údajov, ak už nie sú potrebné na účel, na ktorý boli zhromaždené, alebo ak sa spracovanie zakladalo na jeho súhlase a ten bol odvolaný.
- 4. Právo na obmedzenie spracúvania** – Osoba môže požiadať o obmedzenie spracovania svojich údajov, ak sú splnené určité podmienky (napr. počas vyšetrenia správnosti údajov).
- 5. Právo na prenosnosť údajov** – Umožňuje jednotlivcom prenášať svoje osobné údaje medzi rôznymi poskytovateľmi služieb.
- 6. Právo na námietku** – Jednotlivec má právo namietať proti spracovaniu svojich osobných údajov v prípadoch, keď sa údaje spracovávajú na základe oprávneného záujmu správcu alebo pri vykonávaní verejného záujmu.
- 7. Právo na nezávislé rozhodovanie** (automatizované spracovanie vrátane profilovania) – Jednotlivec má právo nesúhlasiť s rozhodnutiami, ktoré sú založené výlučne na automatizovanom spracovaní, vrátane profilovania, ak tieto rozhodnutia právne vyvolávajú účinky alebo ich významne ovplyvňujú.
- 8. Právo na odvolanie súhlasu** – Ak je spracovanie údajov založené na súhlase jednotlivca, má tento právo súhlas kedykoľvek odvolať bez toho, aby to malo vplyv na zákonnosť spracovania pred odvolaním.

Základné zásady a povinnosti pri spracovávaní osobných údajov

Na základe nariadenia GDPR majú osoby spracúvajúce vaše osobné údaje povinnosť zabezpečiť ich ochranu a dodržiavať princípy spracovania údajov. Tieto princípy zahŕňajú najmä:

- Zákonnosť, spravodlivosť a transparentnosť pri spracovaní údajov;
- účelovú obmedzenosť – údaje by mali byť zbierané len na určené a legitímne účely;
- minimalizáciu údajov – spracovávať len tie údaje, ktoré sú nevyhnutné na dosiahnutie účelu;
- presnosť údajov a ich aktualizáciu;
- obmedzenie uchovávaní údajov – uchovávať údaje len po dobu nevyhnutnú na účely spracovania.

Záver a odporúčenia

Dôraz na ochranu osobných údajov si vyžaduje nielen správne právne normy, ale aj zvyšovanie povedomia spoločnosti o týchto otázkach. Organizácie by mali investovať do školení pre svojich zamestnancov a zabezpečiť, že všetky procesy spracovania osobných údajov sú transparentné a v súlade s nariadeniami.

Každý občan by mal byť informovaný o svojich právach a mal by sa aktívne zaujímať o to, aké osobné údaje sú o ňom spracovávané. Odporúčam preto vždy podľa možnosti dôkladne overiť, ako váš obchodný partner/dodávateľ nakladá s vašimi osobnými údajmi a či dodržiava povinnosti plynúce mu z platných právnych predpisov, nakoľko takouto prevenciou môžete predísť prípadnému veľmi nepríjemnému zneužitiu vašich osobných údajov.

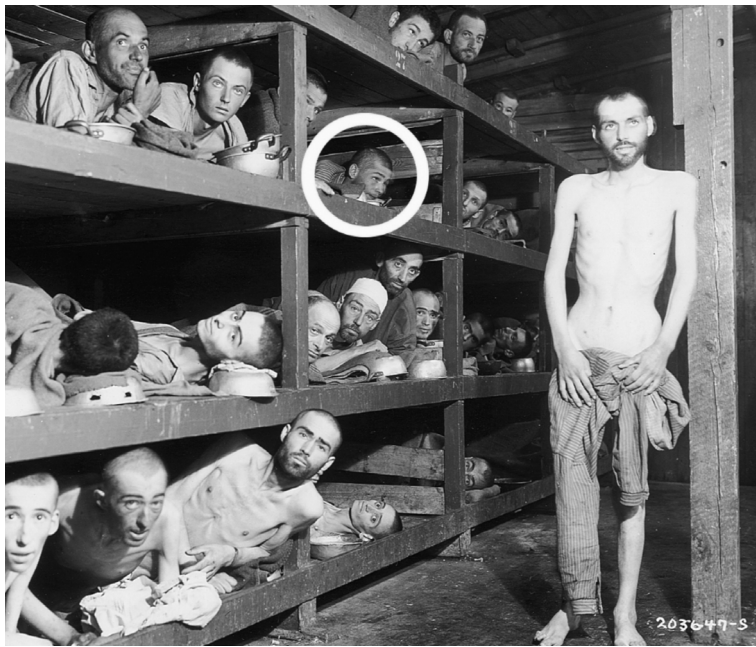
JUDr. Ján Dolejš | advokát, konateľ
Advokátska kancelária
Remedium Legal, s.r.o.

info@remediumlegal.sk

OSLOBODENIA SA DOČKAL V TÁBOROVOM NEVESTINCI

Narodil sa v Petržalke, dnes žije v Izraeli. Dramatický príbeh chlapca z najznámejšej fotografie z koncentračného tábora Buchenwald zaznamenali novinári z Post Bellum.

Naftali Fürst na známej fotke po oslobodení v tábore Buchenwald. | Foto: Post Bellum

„V mojom rozprávani budem hovoriť neraz, čo je strach, zima či hlad. No všetko, čo sme zažili sa nedá vyjadriť slovami. Neexistujú slová, ktoré môžu vyjadriť veci, ktoré som zažil. Kto tam nebol, to nemôže pochopiť. Nič, čo zažil, sa tomu nemôže podobat’“, hovorí Naftali Fürst.

Kedy sa pre mňa začala vojna

Naftali Fürst sa narodil v roku 1933 ako Juraj Fürst do rodiny drevára v československej Petržalke, ktorá po podpísaní Mníchovskej dohody pripadla nacistickému Nemecku. Jeho otca krátko predtým mobilizovali a rodine prikázali opustiť byt. Otcovi kamaráti im pomohli previezť materiál z drevoskladu do mesta. „Keď sa otec vrátil domov, bol taký zúfalý a nahnevany, že zobral sekeru a rozbil všetok náš krásny nábytok, aby v byte nič neostalo. Moja vojna začala, keď som musel opustiť náš dom.“ Juraj mal vtedy šesť rokov,

no na základnú školu nastúpiť nestihol. Rodina sa presťahovala do Bratislavy. Chvíľu žili v podnámoch, kým sa im nepodarilo získať stabilné bývanie pri Dynamitke.

V marci 1942 začali na území Ľudáckej Slovenskej republiky transporty židovského obyvateľstva. V Bratislave chytili aj Jurajovho strýka, ktorý s manželkou a štvorročnou dcérou krátko nato zahynuli v Treblinku. Jurajova rodina sa deportáciám snažila vyhnúť – ukrývali sa striedavo u rodiny a známych vo Vrbovom, v Piešťanoch či v Novom Meste nad Váhom, odkiaľ pochádzal jeho otec. V mestách a dedinách však začal byť pre nich pobyt neznesiteľný, aj preto, že im pomaly dochádzali peniaze, za ktoré kupovali jedlo a často aj skrýšu.

„Vtedy sa otec dozvedel, že stavajú seredský pracovný tábor. Myslel, že to pre nás môže byť východisko, aby sme sa zachránili – 9. mája sme sa tak dostali do Serede. Vysvitlo, že to nebol len pracovný tábor, ale ozaj koncentračný.“

Prvýkrát v Seredi

Keďže otec bol drevár, stal sa vedúcim stolárskej dielne. Rodina dostala izbičku asi trikrát štyri metre v baraku číslo 1. Nemali inú možnosť, než sa novým podmienkam prispôbiť.

Každých pár dní odchádzali transporty do Poľska. „Naše šťastie bolo, že otec bol pre tábor dôležitý, a tak sme sa nedostali na rad. Keď sa časy trochu upokojili a z tábora prestali deportácie, zriadili pre nás školu. Pomery sa zlepšili, dokázali sme sa opäť hrať bryčím či futbal. S bratom sme pracovali s otcom v stolárstve. Jedného dňa prišla do dielne dôležitá náhšteta. Deň predtým sme museli všetko vydrhnúť a vyčistiť, keďže boli očakávaní – až neskôr som sa dozvedel, že to boli oni – Eichmann s Brünnnerom. Celá skupina sa prebádžala cez stolárstvo a zastavili sa aj pri mne, aby videli ako pracujem.“

V seredskom tábore bola aj partia mladých mužov z hnutia Hashomer Hatzair (sekulárne mládežnícke židovské hnutie založené v roku 1913 v Rakúsko-Uhorsku). „Žili v jednom baraku, mali okolo 17 – 18 rokov. Ak by dostali možnosť, ich plán bol bojovať proti Nemcom a Slovákom. Pamätám si, ako sme boli na nich pyšní – boli náš vzor. Vedeli sme, že niečo chystajú.“ Od rodičov sa dozvedeli, že Nemci na východnom fronte prehrávajú vojnu a začali dúfať v oslobodenie od ťažkostí. Navyše, pred povstaním pocítili, že strázenie v tábore ochablo. Dohodli sa, že sa pokúsia o útek. „Otec nás zaviedol na miesto pri plote tábora. Povedal, že na druhý deň prídeme s rebriekom. Keď preskočíme plot, nakázal nám, aby sme sa vydali na Sered, no nemali sme ísť spolu, aby sme neboli nápadní. Tak sa aj stalo a my – dve malé deti – sme išli samé do Serede. Dal nám adresu priateľa, čo prevádzkoval drevosklad. Dva či tri dni

nato vypuklo povstanie a prišli za nami aj rodičia.“

Uväznenie a začiatok pohromy

Čoskoro Nemci začali obsadzovať územie Ľudáckeho Slovenského štátu a rodina sa opäť musela ukrývať. Nemohli ostať v Seredi, a tak sa rozhodli, že pôjdu za babkou do Piešťan. Sused im dovolil prespať v sene na povale, no keďže Jurajov otec silno chrápal, museli ísť ďalej. Ubytovali sa v dome u babky. Jedného dňa šla mama s Jurajovým bratom Petrom navštíviť do mesta rodinu Kwittnerovú, rodinných známych, a Juraj mal ísť za nimi, zatiaľ čo otec šiel do parku k hotelu Thermia. „Keď som prišiel k domu, povedali mi, že pred hodinou tam boli gardisti a zobrali Kwittnerových aj s mojou mamou a bratom. Zúfalý som bežal otcovi povedať, že chytili mamičku a brata. Keď som mu povedal, čo sa stalo, chytil si hlavu a prvýkrát som počul, ako kričal Shema Yisrael (židovská modlitba, pozn. aut.).“

Onedlho sa dozvedeli, že matka s bratom sú väznení na policii v Piešťanoch, no Jurajov otec nemal šancu sa k nim dostať. Medzitým Juraja poslal k šustrovi po topánky, ktoré tam nechal, keď však vyšiel na ulicu, videl, ako prichádza malé nákladné auto patriace gardistom. „Nevedel som, čo robiť, tak som sa postavil pod bránu. Povedal som si – ak to auto prejde cez ulicu, idem ďalej po topánky. No keď zastaví pred domom mojej babky, neviem, čo budem robiť.“ Auto zastavilo. Juraj naďalej stál pod bránou. Nieкто z ulice videl gardistov a kričal na nich, že Juraj tiež patrí k rodine. „Gardista prišiel za mnou a vzal ma k autu. Ako ma bral, počul som, že v dome strieľajú. O pár minút z domu nesú moju babku a vidím, že je úplne biela – ako som neskôr zistil,

bolo to preto, že sa ukrývala v múke. O otcovi som nič nevedel. Vysvitlo, že keď zbadal gardiston, preskočil plot a ušiel. Gardisti po ňom začali strieľať. Netrafili ho, tak utekal k železnici.“

Opäť v seredskom tábore

Gardisti ich zobrali na tú istú stanicu, kde bola predtým Jurajova mamička s bratom. Juraj dúfal, že sa stretnú, no už tam neboli. Spomína na veľký krik a plač, keďže gardisti niektorých Židov aj trýznili. Na druhý deň ich odvedli z Piešťan do seredského tábora. Juraj s nádejou zamieril do baraku, kde predtým bývali. Radostne sa zvalili s mamou a bratom. Sered' však už bola iným miestom než naposledy. Tentokrát do tábora zväzali všetkých Židov, ktorých na území ľudáckej Slovenskej republiky chytili. Tábor bol preplnený a transporty odchádzali s oveľa väčšou frekvenciou než počas prvej vlny deportácií. Viedol ho nacista Alois Brunner, ktorého jeden z hlavných organizátorov holokaustu, Adolf Eichmann, označil za svojho najlepšieho muža.

Každých pár dní boli apely, počas ktorých vyberali do vagónov ľudí. Jurajova rodina sa snažila vyhnuť selekcii, ako vedela. „Raz nás všetkých – mamu, babku, brata i mňa – vybrali do transportu. Vybrali deväťsto až tisíc ľudí a aj nás už poslali na druhú stranu appelplatzu, kde boli ľudia určení do vagónov. Keď už bolo pred večerom, môj brat povedal: „Poďme!“ a všetci sme sa vybrali na druhú stranu, kde stáli tí, ktorých nevybrali. Nevieť, kde našiel odvalu, no ozaj sme sa vtedy zachránili a v Seredi ostali. Mamička vedela, že čím dlhšie ostaneme na Slovensku, tým je väčšia možnosť prežiť.“

Raz v noci sa musel celý tábor zhromaždiť na nástupišti. Zrejme niekto utiekol a gardisti v hneve všetkým prikázali postaviť sa do kruhu a behať. Na každých desiatich metroch stál gardista alebo Nemeč a bičom alebo palicou bili väzňov hlava-nehlava. Trvalo to niekoľko hodín a keď niekto od vysilenia spadol, oblievali ho studenou vodou. V tú noc zomrelo niekoľko ľudí.

Štandardne apel prebiehal tak, že sám Brunner vyberal ľudí do transportov. Rodina používala taktiku, že budú stáť za sebou zoradení od

najmladšieho po najstaršieho, aby čo najviac ukryli babičku. „Treba povedať, že sme vyzerali ako Nežidia. Mali sme modré oči a keď gardisti s Brunnerom prišli pred nás, Brunner si nás prezrel a nemecky povedal: „Vy ste Mischlinge – miešaná rodina.“ Na to môj brat, a opäť neviem odkiaľ nabral odvahu, odpovedal, že áno, sme miešanci. Na to sa Brunner opýtal, že ak sme len Poľšidia, čo tu robíme. Brat mu odvetil: „Nevieť, čo tu robíme, sme tu s mamičkou a otec tu nie je.“ Vtedy nám Brunner povedal: „Cbodte na ten roh a ostaníte tam stát.“ Vtedy sme už vedeli, že je to záchrana. No aj tak to

Práve v tom čase nechal Brunner Jurajovho brata poslať z tábora, aby priviedol ich „árijskeho“ otca. Mal 14 rokov. Nevedel, čo robiť, tak šiel do Piešťan k jednej židovskej rodine a povedal, aký má problém. Za pár dní získal falošné papiere a s nimi sa vrátil do tábora s tým, že otca nenašiel, no má potvrdenie o jeho existencii. Na veliteľstve mu na tento trik neskočili, dostal tri facky a tým sa táto možnosť uzavrela. Medzitým sa Jurajovej mame podarilo ukryť manžela v stolárskej dielni. Rodičia dávali

záchrana. „Deň pred transportom nám otec vysvetlil, že je pred nami brozná cesta a treba spraviť, čo môžeme, aby sme sa do tábora nedostali. Vysvetlil nám, ako to bude, keď sa mu podarí otvoriť dvere. Ako najmladší som mal byť prvý, potom mal vyskočiť brat, po ňom mamička a on pôjde posledný. Mali sme dávať pozor na stĺpy a potom sa kotúlať, vstať a utekať čo najďalej od koláji. Vlakom šli aj Nemci s guľometmi. Ako jedenásťročný som mal pocit, že je to ako šport. Veľmi som sa nebál, veď vyskočiť z vlaku musí byť sranda...“

Auschwitz-Birkenau

Zo Serede vyrazili 2. novembra 1944. Keď už za Žilinou bolo jasné, že vlak ide smerom do Poľska, otec sa pustil otvárať dvere. No vo vagóne začal nepokoj. Ľudia sa búrili a zo strachu spustili krik, aby neotváral. „Vtedy mi prišlo strašne smutno, lebo som pochopil, že pravdepodobne ideme na istú smrť. Ešte pred cestou nám otec povedal, že musíme byť silní a musíme mať bez ohľadu na to, čo sa stane stále nádej, že to prežijeme. Povedali sme si, že ak nás rozdelia a prežijeme, stretneme sa v Bratislave na Šulekovej 8, kde bývali naši priatelia.“ Do Auschwitzu dorazili pred večerom 3. novembra. Otvorili sa vagóny a spustil sa krik a štekot psov. „Zázrak bol, že po prvýkrát sa nerobila selekcia pri rampe. Celé rodiny zoberali dovnútra Birkenau a umiestnili ich do barakov. Dozvedeli sme sa to až neskôr, no 2. novembra sa v Osvienčime skončilo plynovanie. Nemci chceli rozoberať komory, aby zabládili dôkazy. No keď sme tam prišli, z komínov vychádzal dym a obeň, takže krematórium stále pracovalo.“

V Birkenau hladovali. „Oddelili nás od mamičky. Ostali sme bratom a otcom. Tetovali nás, otec dostal číslo 14024, môj brat 14025 a ja mám číslo 14026. Tamojší väzni nám povedali, že to, že nás tetovali znamená, že nás nezavraždia hneď.“ Po pár dňoch poslali Nemci otca do Dachau, Juraj s bratom sa dostali do detského bloku. „Bol to strašný blok, pretože sa vedelo, že keď niekto chýbal do počtu v plynovej komore, vždy na tie miesta vyberali deti. Kápo bloku bol brozný človek a trpeli sme tam okrem hladu a odlúčenia od rodičov často ešte aj bitkou.“ Niekoľko dní na to dostala skupina detí rozkaz na pochod. „Vtedy som prvýkrát uvidel tábor v Auschwitzu, aj nápis „Arbeit macht Frei.“ Počuli sme brat' orbester. Do tábora sme však nešli a odbočili sme

S mamičkou a starším bratom Petrom. | Foto: Post Bellum

bola jedna z najstrašnejších situácií, ktoré sme zažili. Lebo moja mamička musela jej mamičku nechať na tom apeli stát. Babku ešte tej noci zoberali do transportu a už sa nikdy nevrátila.“

Zatajovanie otca

Do tábora neustále dovážali nových Židov. Jedného dňa sa Juraj s rodinou dozvedel, že medzi väzňami je aj ich otec. Vysvitlo, že keď utiekol pred gardistickou raziou, pridral sa k partizánom. Neskôr ho zajali Nemci a priviedli do Serede. Mama mu poslala odkaz, aby sa zaprel a nepriznal, že sa volá Fürst

pozor, aby sa nikto zo strážcov nedozvedel, že sú rodina. No jedného dňa deti počuli, že otec s mamou idú cez nástupište na veliteľstvo seredského tábora. Pomysleli si, že je to ich koniec. Po vypočúvaní im dali vybrať – zastrelenie na mieste alebo transport.

Rodičia sa rozhodli, že rodina vyskočí z vlaku. Vtedy sa už veľmi dobre vedelo, čo sa v koncentračných táboroch na území Poľska deje. Mama bratom našla do kabátov nástroje a zväčšila ich poduškami, aby vyzerali väčší. Asi vedela, že pri selekcii to môže byť

doprava. Dostali sme sa do menšieho koncentráku. Vysvitlo, že to bol poľnohospodársky tábor Budy.“

V baraku boli strašné podmienky. Juraj spomína, ako sa v noci často stávalo, že ľudia, ktorí už nevládali vstať z vrchných priční, sa pomočili a moč z vrchných postelí stekal na väzňov pod nimi. Juraja sa však ujal spoluväzeň – francúzsky lekár. Prichýlil ho v malej izbe, ktorá slúžila ako ordinácia.

Onedlho začali k tábore doliehať zvuky bombardovania a delostreľby z približujúcej sa frontovej línie. Väzni pocítili nádej, no čoskoro ich nacisti informovali, že všetci odídu preč. Deň po tom, 19. januára 1945, väzni koncentračného tábora Budy vyrazili na pochod smrti.

Pochod smrti a dotyk ľudskosti

„Pred pochodom sme dostali chleba, kus margarínu a kúsok salámy. Mne sa podarilo zobrať z ordinácie lieky.“

Všetky, ktoré ostali. Lekára však už nebolo, ušiel a už som ho nikdy nevidel. Vyšli sme z Budy, šli sme smer Osvienčim, zase cez tú bránu, a dostali sme sa na hlavnú cestu.

Tam sme pochopili, že pred nami tadiaľ pochodovali tisíce ľudí. Na oboch stranách cesty v priekopách ležali mŕtvi, ranení, plačúci i kričiaci ľudia. Bolo to, akoby ste prešli cez dvere do pekla, ten obraz sa nedá opísať. Krv, plač, mŕtvolky. Pochod bol strašný aj preto, lebo sme neboli dobre oblečení, nemali sme silu, bolo mínus 25 stupňov. Vôbec nám nepovedali, kam ídeme a ako dlho pôjdeme. Človek kráča úplne úplne, nevie kam a nevie ako dlho, až kým oslabne, posadí sa a nakoniec ho odstrelia. A my, dve malé deti, kráčame v tej skupine.“

Prvú noc kolóna strávila vo veľkej stodole, kde nocovali stovky ľudí. Ráno pochod pokračoval. Juraj s bratom pochopili, že ostať na čele znamená väčšiu šancu na prežitie. „Museli sme ukázať, ako veľmi chceme žiť. Spraviť v takej situácii ďalší krok, neostať vzadu, na to treba veľa sily. Z diaľky som večer videl malé svetlo. Myslel som, že to je dedina a tam zastaneme, ale šlo sa ďalej a ďalej. Sily nám ubúdali. Nakoniec sme došli do dediny, kde nás nechali spať v budove školy. Mali sme s bratom šťastie, že sme našli miesto pri komíne, ktorý úplne nevychladol, a tak sa

Naftali Füst (druhý sprava) s rodinou. | Foto: Post Bellum

nám dostalo trochu tepla. To bola veľká radosť, trochu sa obriať.“

Tretie ráno pochodu k Jurajovi pribehla miestna žena a dala mu do ruky sendvič. „Dva krajce chleba a vnútri husacia pečienka. Dala mi to a ušla. Hneď som sa rozdelil s bratom a najedli sme sa. Boli aj ľudia, ktorí videli, ako strašne trpíme a pomohli nám. Nie všetci boli proti nám. To bolo svetielko nádeje – stretnúť normálneho človeka. Bolo to pre nás veľmi dôležité a vzácné.“ V ten deň dorazili na vlakovú stanicu. Poobede väzňov naložili do vlaku. „Po tom, čo sme prešli tri dni peši nás mokrých, hladných a vysilených natlačili do otvorených vagonov plných snehu.“ Vlak vyrazil v noci. Premrznutí a premočení ľudia boli okrem chladu vystavení tme a vetru. Juraj otvoril lieky a s bratom ich cmúľali, kým boli sladké. Keď zhorkli, vypľuli ich. Bolo to posledné jedlo, ktoré im zostalo.

V koncentračnom tábore Buchenwald

Dňa 23. januára 1945 dorazil vlak do tábora v Buchenwalde. Keď vystúpili z vlaku, začali ich „domáci“ väzni upokojovať, nech sa neboja, že toto nie je Auschwitz. Dostali nové čísla, Juraj bol označený ako 14021. S bratom sa ocitli v baraku č. 45. Po niekoľkých dňoch za nimi prišli so zoznamom a začali vyberať ľudí do ďalšieho transportu. Na zozname bol brat Peter, no Juraj nie. Chlapci premýšľali, ako ostať spolu. V baraku našli dvoch bratov z Maďarska, ktorých postihol rovnaký osud. Dohodli sa,

že si mená medzi sebou zamenia. Maďarskí chlapci dostali možnosť vybrať si, či zostanú v Buchenwalde, alebo odídu. Rozhodli sa pre transport. V ten deň lietadlá bombardovali stanicu vo Weimare práve v okamihu, keď do vagonov nakladali väzňov z tábora. Maďarskí bratia tam zahynuli.

Onedlho sa v barakoch opäť ukázali neznámi ľudia. Vysvitlo, že prišiel väzeň Antonín Kalina, vedúci detského bloku č. 66, ktorý v Buchenwalde založil a vystavalo podzemné hnutie. Kalina tu zabezpečil priaznivejšie podmienky pre 900 – 1000 detí. Mnohé zachránil, keď im vymieňal židovské mená za árijské, za čo získal ocenenie Spravodlivý medzi národmi. V detskom bloku však už Juraj nebol, keďže vážne ochorel a skončil v nemocnici. K tábore sa priblížil front a začala evakuácia. V nemocnici sa Jurajovi uľavilo. Zotavení dostali rozkaz – zajtra sa pôjdete ukryť do nevestinca. „Ja som nevedel, čo to je, a veru som sa aj zľakol. Na druhý deň nás naozaj zobrali do iného baraku. Vysvitlo, že v Buchenwalde bol Lagerbordell. Keď som vošiel dovnútra, stáli tam dve krásne ženy, blondíny, oblečené v civile. Ako som kráčať dnu, jedna povedala druhej: „Pozri sa na neho, aký je mladý!“ Vo vnútri bola väčšia izba, boli tam koberce a lampy, vyzeralo to ako v normálnom dome. Ženy, čo tam boli, si ma veľmi obľúbili. Videli malé decko a postarali sa o mňa. Dostal som najesť, pyžamo, čokoládu a vysvetlili mi, kde som. Bordel fungoval pre kápo a vybraných väzňov. Nemci mali styk so Židmi

zakázaný. Väzni získavali kupóny na návštevu a bordel viedol jeden esesák.“

Oslobodenie v nevestinci

Juraj tam strávil niekoľko dní. Jedno ráno však esesák i ženy zmizli a doobeda začuli z appelplatzu streľbu. Dňa 11. apríla 1945 bol Buchenwald oslobodený zvnútra podzemným hnutím. Väzni zbraňami vyhnali Nemcov a poobede okolo tretej Američania vstúpili do už oslobodeného tábora. Po oslobodení Juraj hľadal brata, no nevedel ho nájsť. Ukázalo sa, že 10. apríla večer, deň pred oslobodením, niektorých väzňov naložili do transportu a poslali ich v otvorených vagonoch putovať po Nemecku celý mesiac, až kým neprišli 9. mája do Terezína. Tam z celého vagona po mesiaci hladovania vyťahli len troch živých ľudí. Jurajov brat medzi nimi nebol.

Juraj sa vrátil na Slovensko k tete do Piešťan. Jedného dňa v rozhlase, v zozname navrátených ľudí začul meno svojej mamy. Krátko nato sa dozvedel, že aj jeho brat žije a je v nemocnici v Prahe. Onedlho prišla ďalšia radosná správa, že sa podarilo oslobodiť aj jeho otca. Zakrátko rodina bola opäť spolu. „Ako sa nedá opísať, čo je to strach, hlad či zima, rovnako sa slovami nedá vyjadriť, aký je to pocit dieťaťa stretnúť po tom všetkom opäť rodičov a pocíty rodičov, ktorí opäť našli svoje dieťa.“

Príbeh spracovali Martin Hnát a Filip Pavčík, Post Bellum

LIEČBA NA MIERU

Ani po odchode CMZ Matka nezostane najľudnatejšie bratislavské sídlisko bez denného psychiatrického stacionára.

Psychiatrička Dana Krajčovičová (vpravo) a špecializovaná sestra Slávka Rakšányová roky zbierali skúsenosti v Nemocnici Staré Mesto. | Foto: Martina Štefániková

Keďže po vyše dvadsiatich rokoch končí Centrum mentálneho zdravia Matka – mestská časť mu pre havarijný stav budovy na Haanovej, kde sídlilo, nepredĺžila nájom – objavili sa obavy, kde budú hľadať pomoc pacienti so psychiatrickými poruchami. Nepríjemná situácia však už má šťastné

rozučlenie. Od 2. januára 2025 totiž v Petržalke funguje denný psychiatrický stacionár v Centre Memory na Mlynarovičovej.

Centrum Memory je roky známe vďaka liečbe, doliečovaniu a diagnostike porúch z okruhu demencií – predovšetkým Alzheimerovej choroby. „Stále sa orientujeme najmä na poruchy spojené s demenciou,“ hovorí riaditeľka medicínskeho oddelenia MUDr. **Darina Malatincová**. „No v poslednom období k nám chodilo veľa mladých ľudí s tzv. afektívnymi poruchami. Usúdili sme, že je načase naše služby rozšíriť.“

Garantkou denného psychiatrického stacionára v Centre Memory

sa stala psychiatrička MUDr. **Dana Krajčovičová**, PhD., ktorá do centra prišla z Nemocnice Staré Mesto na Mickiewiczovej, kde dvadsať dva rokov viedla obdobné zariadenie. Okrem nej sú v tíme liečebná pedagogička, psychologička a špecializovaná sestra.

Šesťdesiat dní

Nový petržalský psychiatrický stacionár funguje v čistých, voňavých, dokonale zrekonštruovaných priestoroch bývalej škôlky. „Sme tu pre pacientov, ktorí sa liečia na depresie, bipolárne afektívne poruchy, úzkostné stavy, panické poruchy a ochorenia z okruhu schizofrénie,“ vymenúva Krajčovičová.

Stacionár je podľa nej premostením medzi hospitalizáciou a bežnou ambulatnou starostlivosťou. Zdôrazňuje však, že ich služba nie je určená len pre pacientov, ktorí sú prepustení z nemocnice, ale aj pre tých, ktorí sú doma už roky. „Napríklad tých, ktorí sú kvôli diagnóze

na invalidnom dôchodku, nikoho nenavštevujú, chodia len na pravidelné kontroly, ale inak nemajú možnosť kontaktovať sa s ľuďmi, riešiť bežné situácie. Toto všetko ich tu chceme opäť naučiť.“

Pobyt v zariadení je časovo ohraničený – poisťovňa (tento stacionár má zatiaľ zmluvu len so Všeobecnou zdravotnou poisťovňou) hradí 60 dní za 12 mesiacov, a to aj v rámci PN-ky. Možno ich absolvovať naraz, ale aj rozdeliť na etapy. V skupine je najviac 15 ľudí, ale „pacienti prichádzajú a odchádzajú nezávisle od seba, tí ktorí spolu začínajú, nemusia spolu aj končiť“. Každého nového človeka veľmi rýchlo prijímú. Navzájom si pomáhajú, podporujú sa. Možno aj to im pomáha, že cítia – nie som tu sám, aj iní majú problémy,“ hovorí Krajčovičová.

Učia sa čítať emócie

„Vytvorili sme stabilný program, takže naši pacienti presne vedia, čo ich v ten-ktorý deň čaká. Väčšinou sa snažíme kombinovať napríklad rehabilitačné aktivity (arteterapia, biblioterapia...), s psychoterapeutickými (skupinová terapia),“ približuje psychiatrička. Tým, že sa program opakuje každý týždeň, pacienti majú pocit ukotvenia a stability.

Raz týždenne majú psychoedukačné sedenia vedené lekárom. Sú orientované na desať základných tém, kde sa riešia príčiny psychických porúch a ich prejavy. „Venujeme sa ochoreniam, ktorými trpia naši pacienti, samozrejme, vo všeobecnej rovine. Zrozumiteľnou formou im dávame základné informácie, aby odchádzali poučení, akou chorobou trpia, ako sa prejavuje, či sa liečia adekvátne na základe dostupných možností a čo môžu očakávať – aké nežiaduce účinky liekov, aké sú

negatívne prejavy choroby, kedy navštíviť lekára a kedy netreba. No predovšetkým dostávajú informácie, čo sa stane, keď liečbu svojvoľne preruší,“ približuje psychiatrička a dodáva, že práve toto je pre ňu najväčšmi frustrujúce – keď sa k nej vracajú ľudia, ktorí by pri dodržaní liečby mohli viesť dobrý život.

Dôležitou súčasťou sú tréningové programy – napríklad tréning sociálnych zručností. Pacienti si tam precvičujú pamäť, schopnosť vnímať detaily, ale aj odčítat emócie z tváre, „lebo to je niečo, čo strácajú, keďže sa nestretávajú s ľuďmi.“

Najväčší bonus

Denný psychiatrický stacionár na Mlynarovičovej má však nielen rehabilitačnú a resocializačnú úlohu. Keďže ide o medicínske zariadenie, môžu tu operatívne upravovať aj medikamentóznou liečbu – a ušetriť ju doslova „na mieru“. To je podľa Krajčovičovej jeden z najväčších bonusov. „Keďže sme s pacientmi v denno-dennom kontakte, vidíme, ako na liečbu reagujú. Niektorým sme ju v priebehu dvoch týždňov menili aj dva-tri-krát. Toto sa vám v bežnej ambulancii nestane, lebo na kontrolu prídete raz za tri, niekedy aj za viac mesiacov,“ dopĺňa Malatincová.

Na Slovensku aktuálne funguje šesťnásť takýchto zariadení, v Bratislave sú štyri – v Starom Meste, v Podunajských Biskupiciach, v Ružinove na Tehelnej a v Petržalke na Mlynarovičovej. Plus stacionár CMZ Matka, ktorý sa má podľa medializovaných informácií sťahovať do Jaroviec.

Martina Štefániková

Psychiatrický stacionár je premostením medzi hospitalizáciou a bežnou ambulatnou starostlivosťou. | Foto: Centrum Memory

KINEDOK V KNIŽNICI: HAMLETOV SYNDRÓM

Päť mladých Ukrajincov diskutuje o živote po revolúcii na Majdane v roku 2014. Nie všetci bojovali v rusko-ukrajinskej vojne na Donbase, ale tá bez ohľadu na to zhatila ich životné plány. Zástupcovia „generácie Majdan“ stoja pred otázkou, ako sa vyrovnat' so skúsenosťou s násilím a ako ďalej žiť. V inscenácii Hamleta v miestnom divadle využijú tragickú Shakespeareovu postavu dánskeho princa ako zrkadlo a čelia svojim traumám priamo na javisku. „Byť

či nebyť“ pre nich nie je obyčajným textom, ale existenciálnou dilemou bez jasnej odpovede.

Poľsko-nemecký dokument nakrútila režisérka dvojica **Elwira Niewiera** a **Piotr Rosořowski**.

20. marec | 17:30
Knižnica Vavilovova 26
Klub pod terasou

PÍŠETE? POŠLITE!

Petržalská knižnica vyhlasuje 36. ročník celoslovenskej literárnej súťaže neprofesionálnych autoriek a autorov všetkých vekových kategórií **Petržalské súzvučky Ferka Urbánka**.

Svoje básne, poviedky, rozprávky, ukážky z noviel či románov môžu nádejní autori posielat' až do 30. júna na e-mailovú adresu nemethova@kniznicapetrzalka.sk.

Literárnu súťaž ešte pod názvom Petržalské súzvučky založili v roku 1990 vtedajší riaditeľ petržalskej knižnice **Jozef Pavelka**, básnik a prekladateľ **Vojtech Kondrót**, básnik **Ludovít Fuchs** a bývalý šéfredaktor časopisu Rodina a škola **Eduardo Krajčo**. Pôvodne bola vyhlásená ako súťaž pre žiakov výlučne petržalských základných škôl, postupne však začali svoje literárne diela posielat' deti z celej Bratislavy a neskôr dokonca z celého Slovenska. Celoslovenský charakter definitívne získala v roku 2006.

**PETRŽALSKÉ
SÚZVUKY
FERKA URBÁNKA**

Na Petržalské súzvučky Ferka Urbánka sa súťaž premenovala v roku 1993. Išlo o poctu slovenskému dramatikovi, ktorý v Petržalke prežil niekoľko rokov svojho života a napísal 54 divadelných hier.

Pripravila Viera Némethová, Knižnica Petržalka

Týždeň slovenských knižníc 2025 3. marec - 9. marec 2025

Slovenská
asociácia
knižníc

Z verejných zdrojov podporil
fond na podporu
umenia

Spolok slovenských
knihovníkov
a knižníc

- pri osobnej návšteve knižnice registrácia za symbolické 1 €

- odpustenie sankčných poplatkov (upomienok za neskoré vrátenie kníh) s podmienkou vrátenia kníh a časopisov

Knihy môžete vrátiť aj do biblioboxov na Prokofievovej 5 a Vavilovovej 24 - 26

Priestor
istoty

Dizajn
knižníc

Dizajn
služieb

Pohodlie
v knižnici

Komunitný
priestor

Rekonštrukcie
knižníc

— Knižnica, priestor istoty —

KULTÚRNE ZARIADENIA PETRŽALKY

www.kulturavpetrzalke.sk

MAREC 2025

DOM KULTÚRY ZRKADLOVÝ HÁJ

so 01.03. | vstup voľný

PETRŽALSKÉ FAŠIANGY

10:30 zraz pri Technopole

11:00 Sprievod Fašiangov

pod vedením folklórneho súboru

FS Kysučan z Čadce smer DK Zrkadlový háj

11:30 - 15:00 predaj a ochutnávka

tradičných zabíjačkových špecialít

15:00 hudobno-divadelný program

17:30 pochovávanie basy – scénka v podaní

folklórnych skupín

doplnkové aktivity:

stánky s tradičnými remeslami, varené víno,

medovina, šišky, výstava fotografií a obrazov

ut 04.03. | 15:00 - 20:00 | 4 €

NESTARNÚCE MELÓDIE

tanečno-zábavné popoludnie

so skupinou CHARLIES DUO

št 06.03. | 19:00 | 25 €

SILNÉ REČI - DIERA V NEBI

divadelná komédia veľkých plánov a malých možností

so 08.03. | 19:00 | 12 - 20 €

KLUB ZA ZRKADLOM:

KRST WWW NEUROBEAT

+ **CRINGE PRINCE + ANKI**

Krst albumu „Zasej obojky a sklidiš psy“

v špeciál 360° show

ne 09.03. | 19:00 | 22 €

HOMO PANELLUS (ČLOVEK PANELOVÝ)

divadelné príbehy zo života na panelovom sídlisku

Vznik inscenácie z verejných zdrojov podporil

Fond na podporu umenia

a International Visegrad Fund.

str 12.03. | 16:00 | vstup voľný

SPOLOČENSKÉ HRY

príď si zahrať spoločenské hry

pia 14.03. | 20:00 | 8/ 10 €

KLUB ZA ZRKADLOM:

KRST EVERSAME + KOVOŠROT + DETI

Eversame pokrstí album v tvrdej energetickej spoločnosti

ne 16.03. | 16:00 | 7 €

ROZPRÁVKOVÁ NEDEĽA

BUBLINKA - HRAČKY

interaktívny hudobný program pre deti

pia 21.03. | 19:00 | 10 - 15 €

KLUB ZA ZRKADLOM:

MODRÉ HORY + EREMEN & PETIJEJ

& SPACE CATS + JAUJAS!

rýmy, čo majú váhu a beats,

ktoré rozvibrujú celú Petržalku!

st 26.03. | 18:00 | 7/ 6 €*

LADIES NIGHT:

špeciálne filmové večery nielen pre ženy

ANORA

r. S. Baker, US, 2024, SK tit, MN-18, závislosť, sex, 139 min.

* v cene vstupenky: welcome drink,

kozmetické poradenstvo, tombola

so 29.03. | 20:00 | 12/ 16 €

KLUB ZA ZRKADLOM:

PIANODAY 2025: ŠARIŠSKÝ & ČEKOVSKÝ

medzinárodný deň klavíra 2025

P R I P R A V U J E M E

so 12.04. | 20:00 | 25 - 40 €

MARTIN GEIŠBERG

& RICHARD AUTNER BAND

špeciálny dvojkonzert v Petržalke!

DOM KULTÚRY LÚKY

št 06.03. | 18:00 | 15 €

TVORIVÝ BABINEC S MARTINKOU

TVORIVÝ VEČER S M. KAZDOVOU

rámik na fotku zdobený kombinovanou technikou

rezervácie na dkl@kzp.sk

ut 11., 18., 25.03. | 10:00 - 12:00 | 2 €

TVORIVÉ DOPOLUDNIE

PRE SENIORKY A SENIOROV

stretnutie plné radosti a tvorivého nadšenia

št 13.03. | 18:00 | 15 €

LADIES ART

VÝTVARNÝ VEČER S MONIKOU

príď si namaľovať obraz pri kávičke

príroda, koláž a vosková rezerváž

rezervácie na dkl@kzp.sk

pia 14.03. | 19:00 | 10 €

ROZHOVORY SO SMRŤOU

1. premiéra čiernej komédie

DIVADLO TANDEM

ne 16.03. | 10:00 | 5 €

O NAJVÄČŠOM PRIATEĽSTVE

rozprávka o priateľstve, ktoré nedokáže pretrhnúť

ani sila zlých čarodejníc

DIVADLO TANDEM

št 27.03. | 18:00 | 30 €

RASTLINNÉ TERÁRIÁ

workshop, kde objavíte tajomstvá

tvorby rastlinných terárií

rezervácie na dkl@kzp.sk

pia 28.03. | 16:00 - 20:00 | 4 €

ČAJ O ŠTVRTEJ

so skupinou CHARLIES DUO

pia 28.03. | 19:00 | 10 €

ROZHOVORY SO SMRŤOU

2. premiéra čiernej komédie

DIVADLO TANDEM

ne 30.03. | 10:00 | 5 €

ROZPRÁVKOVÁ NEDEĽA

SMIECH JE NAJLEPŠÍ LIEK

rozprávka s novými pesničkami pre deti a celé rodiny

účinkuje Divadlo Zábavka

ne 02., 09., 16., 23., 30.03.

15:00 - 18:00 | 4 € / osoba / hodina

STOLNÝ TENIS PRE VEREJNOSŤ

po 03., 10., 17., 24., 31.03.

8:00 - 12:00 | 2 €/ osoba / hodina

RAKETOVÍ SENIORI

po 03., 10., 17., 24., 31.03. | 19:00 4 €

SVET ZDRAVIA - JOGA

po 03., 10., 17., 24., 31.03. | 9:30

3 € rodič + dieťa / 4 € rodič + 2 deti

ČARBANIČKY

výtvarný ateliér s herňou v sprievode rodiča

st 05., 12., 19., 26.03. | 9:30 | 4 €

ZDRAVÝ CHR BÁT

st 05., 12., 19., 26.03. | 17:30 | 4 €

HAPPY DANCE KIDS

št 06., 13., 20., 27.03. | 17:00 | 4 €

ZDRAVOTNÉ CVIČENIE

št 06., 13.03. | 18:00 - 20:00 | 20 €

KERAMICKÝ WORKSHOP

rezervácie na dkl@kzp.sk

št 06., 13., 20., 27.03. | 19:00 | 4 €

LATINO ZUMBÁ

DOČASNÝ KULTÚRNY PRIESTOR

pia 13.03 - 13.04.

PAULÍNA GAJEROVÁ:

THE FARAWAY FEELS NEAR

výstava sa zaoberá vzájomným prepletením krajiny

a človeka, pričom skúma, ako sa krajinné zmeny

v Petržalke formovali cez osobné spomienky a príbehy

Kurátorka: Mira Urbanová

št 20.03 | 19:00

OD KROJA DO KROJA

tanečná performance a workshop

choregrafia: Jozef Valo

CC CENTRUM

po 03., 10., 17., 24., 31.03. | 09:00 | 2 €

po 03., 10., 17., 24., 31.03. | 10:00 | 2 €

CVIČENIE PRE PETRŽALSKÉ

SENIORKY III. a IV.

st 05., 12., 26.03. | 09:00 | 2 €

st 05., 12., 26.03. | 10:00 | 2 €

CVIČENIE PRE PETRŽALSKÉ SENIORKY I. a II.

st 12.03. | 18:00 | 4/ 2 €

CESTOVATEĽSKÝ KLUB

MADAGASKAR

fotoprojekcia a prednáška

cestovateľky Kataríny LIŠKOVEJ

pia 14.03. | 18:00 | 5/ 4 €

MUSIC MOMENTS

PETER ADAMOV

hudobný recitál

št 20.03. | 17:00 | 4/ 2 €

ZLATÉ TELEVIŽNE NÁVRATY

host: Iveta MALACHOVSKÁ

moderuje: Anica ŠKODOVÁ

ne 23.03. | 17:00 | 4/ 2 €

KONZERVATORISTI V PETRŽALKE

koncertné vystúpenie študentov

a pedagógov Konzervatória

po 24.03. - 10.04. | 16:30 | vstup voľný

SPOJENÁ ŠKOLA NOVOHRADSKÁ

výstava

zmena programu vyhradená

ŠPORT PRE VŠETKY ŠPORTY

Športový klub Juventa vznikol v januári 2011 odčlenením z klubu modernej gymnastiky Danubia. „Osamostatnili sme sa, lebo sme chceli veci robiť inak. Ani nie tak športovo, skôr administratívne,“ približuje jeho zakladateľka a hlavná trénerka **Erika Mladá**.

Oficiálne začínajú dievčatá v Juvente od štyroch rokov. | Foto: Martina Štefániková

Od začiatku sa venovali modernej gymnastike a show dance, ku ktorému sa postupne pridal jazz a moderný tanec. „Spočiatku všetci robili všetko, no postupne sa to vyprofilovalo a momentálne máme dve samostatné zložky – gymnastky a tanečníčky, ktoré fungujú nezávisle, len sú koordinované vedením klubu.“

Začínali skromne, s deviatimi deťmi. „Pamätám si to presne, lebo deviatka je moje šťastné číslo. Veľmi rýchlo sme sa však rozrástli a o päť rokov sme už mali vyše sto členov. Potom síce prišiel trošku útlm, no opäť sa blížíme k stovke,“ teší sa.

Paradoxne, kým v minulosti viedol v popularite tanec, v poslednom čase sa to mení: je veľký záujem o gymnastiku a tanec išiel mierne do úzadia. Čiastočne ide o trend („je super povedať: moja dcéra chodí na gymnastiku“), no dôvodom môže byť aj skutočnosť, že gymnastika je veľmi dobrý základ pre akýkoľvek šport.

„Aj gymnastická federácia robí kampani s heslom: Gymnastika je šport pre všetky športy. V prípravke teda máme veľa detí. Iste, nie všetky budú gymnastkami do seniorského veku, niekedy odídu po pol roku na krasokorčuľovanie alebo iný šport,“ hovorí.

Talent nie je všetko

Oficiálne do klubu prijímajú deti od štyroch rokov, ale občas sa ozvú aj mamičky trojročných detí, že by to chceli vyskúšať. Ak sú drobci šikovní, väčšinou im vyhovejú.

V poslednom čase sa veľa hovorí o tom, že deti zleniveli a ich pohybová zdatnosť sa znížila. Mladá to tak čierne nevidí, eviduje skôr iné zmeny. „Na prijatie do tréningového procesu je u nás potrebná samostatnosť – v zmysle, že dieťa zvládne nachystať sa na tréning, odtrénovať celú hodinu a povedať, ak niečo potrebuje. A to nie všetky dokážu,“ hovorí. Zmenu však vidí aj na rodičoch, chcú mať väčšiu

kontrolu. „Je veľa krížiškov, kde môžu sedieť a pozerat’, čo sa tam deje. Ale toto my nedokážeme zabezpečiť, lebo my sa tu s deťmi nehráme, my ich učíme, trénujeme ich. A dieťa úplne inak reaguje na trénera v prítomnosti rodiča a vtedy, keď tam nie je,“ prízvukuje Mladá.

A pohybová zdatnosť? Aj deti bez mimoriadneho potenciálu sa časom všetko naučia. Je to len o tom, či chcú. „Lebo môžete mať supertalentované dieťa, keď raz nechce, môžete sa aj na hlavu postaviť... Mali sme tu jedno také veľmi šikovné dievča, veľmi rada na ňu spomínam. Bola veľmi tvrdohlavá, keď sa zatlala, nič s ňou nepoblo,“ smeje sa trénerka a dodáva: „Našťastie, mala tu partičku, ktorá ju dokázala spacifickovať a potom sa veľmi dobre ľahali. No na druhej strane môže prísť dieťa, ktoré možno nemá také predpoklady, ale tak veľmi chce a tak na sebe pracuje, že dosiahne veľa. Z trénerského hľadiska môže byť dokonca jednoduchšie pracovať s takýmto dieťaťom.“

Finančne náročné

Kým v gymnastike je presne špecifikované, ktoré prvky musíte odcvičiť, koľko za ne získate bodov, a koľko vám ich naopak zrazia za tú-ktorú chybu, v tanečnom svete to nie je takto prísne definované. „Tým pádom je hodnotenie na súťažiach veľmi subjektívne a záleží na tom, akí ľudia sa stretnú v porote. Aj keď každý hodnotí úplne samostatne, stačí, aby ste vymenili jedného porotcu, a už môžu byť úplne iné výsledky,“ prezrádza Mladá.

V tanci sú podľa nej dve veľké skupiny – jedna ho považuje za šport a presadzuje pravidlá, druhá zasa naopak za umenie bez pevných mantinelov. Aby sa dali výkony porovnávať, vznikli disciplíny.

„V našom klube sa venujeme performing arts, teda tancom, ktorým svedčí javisko a potrebujete tam kulisy a kostýmy – scénický, jazzový a moderný tanec a show dance,“ približuje Mladá. Apropos, kostýmy. Kedysi ich šli mamičky, dnes už to robia profesionálne krajčírky – a rodičia ich „iba“ zaplatia. „Zo začiatku kostýmy pre formáciu – teda tých 22 až 24 detí – platil klub, aj kulisy. Ale ako naše náklady rástli, museli sme uberať z toho, čo deťom dávame a teraz je to už všetko viac-menej na rodičoch. Už nemáme také to bromačné pravidlo – toto si neplatíte, to platíme my. Všetko posudzujeme veľmi individuálne,“ hovorí trénerka.

Rovnako je to aj s vybavením pre gymnastky. Nácini aj dresy uhrádzajú rodičia. „Samozrejme, stále sú situácie, keď sa snažíme pomáhať, napríklad, keď tu majú rodičia viac detí, keď sú na tom finančne horšie, ale nedokážeme už pomáhať bromačne, celoplošne. Čo robíme, je, že sa snažíme aspoň nezvyšovať členské, ale nie vždy je to možné.“

Náročné súťaže

Kto sa nezaujíma o gymnastiku hlbšie netuší, že moderné gymnastky majú sezónu rozdelenú na dve časti. V prvom polroku

sút'ážia s individuálnymi zostavami, v jesennej časti sezóny zasa skôr so spoločnými skladbami. Každá sezóna vrcholí majstrovstvami Slovenska, medzitým dievčatá absolujú viaceré súťaže – kvalifikačné aj pohárové.

Kým gymnastky pretekajú cez víkendy, „tanečníčky to majú komplikovanejšie. Ich súťaže občas trvajú aj týždeň. Takže okrem toho, že absentujú v škole – nedajúbože, že to padne na nejaké prijímačky alebo maturitu! – je to naozaj časovo aj finančne náročné,“ približuje Mladá.

No stojí to za to a členky ŠK Juventa sa môžu pochváliť viacerými úspechmi. Vyrástli tu viaceré majsterky Slovenska v rôznych kategóriách. Napríklad vlni v decembri na Majstrovstvách Slovenska spoločných skladieb „sa

SPORT naše dievčatá umiestnili na 2. mieste. Rok predtým v podobnom zložení obsadili 3. miesto, takže sa smejeme, či sa nám tento rok podarí doplniť zostavu a zvíťaziť. Naše tanečníčky sa každoročne nominujú na veľké medzinárodné podujatia. Medzi tanečníčkami sa veľmi darí Veronike Mikuláškovej, tá vlni zaošiarila a zvíťazila v dvoch sólových kategóriách.“

Precíznosť, ale nie krutý dril

Ročne vytvoria desiatky choreografií. „Na gymnastike sa to ani nedá spočítať, ale v tanci je to určite aj dvadsať. Nebovorím, že sa niektoré nezopakujú, no snažíme sa nerecyklovať. Je to dosť práce, ale staršie tanečníčky sú veľmi šikovné a dokážu vymyslieť choreografiu aj samé,“ chváli dievčatá Mladá.

ŠK Juventa vznikol v roku 2011 s deviatimi členmi. Dnes ich má takmer stovku. Foto: Martina Štefániková

„A čo sa týka gymnastických zostáv – tam sa menil olympijský cyklus, takže sme ich tiež museli pomeniť,“ hovorí a vysvetľuje: „Pomenilo sa hodnotenie prvkov, jednotlivé vekové kategórie dostali obmedzenia, ktoré prvky môžu robiť a ktoré nie. Gymnastika sa snaží prejsť viac k umeleckému prúdu, takže sa znížil počet nevyhnutných technických vecí

a bazíruje sa na tom, aby choreografia bola viac prepracovaná, výperkovaná a divácky zaujímavejšia.“

Dôvodom zmien v tzv. olympijskom cykle je podľa Mladej aj to, aby sa najmenšie deti neučili hneď ťažké cviky a dopracovali sa k nim k nim postupne. „Ide o snahu pracovať

technicky správne, aby nezískali nesprávne návyky – ťažko sa odúčajú.“

O gymnastike sa tradujú rôzne príbehy, najmä o ruských a čínskych gymnastkách, o krutom drile, ktorý musia podstupovať. Vyzerá to takto aj v ŠK Juventa? „Asi aj viem aké videá ste videli,“ smeje sa Mladá. „Odkedy klub vznikol, zakladám na tom, že medzi trénerom a dieťaťom je špeciálny vzťah. Všetky deti, ktoré u nás vyrástli, sú moje deti. A toto tam jednoducho nespasuje. Nebovorím, že netečú na tréningu slzy, keď je niečo ťažké, keď sa nedarí, keď má dieťa pocit, že tréner chce priveľa. No drezúra známa z ruských a čínskych tréningov a zhl, nadradený vzťah nie, u nás toto určite nenájdete,“ zdôrazňuje. Aktuálne s deťmi pracuje štrnásť trénerov na gymnastike a traja taneční tréneri. „Plus máme jednu slečnu, sa venuje baletnej príprave.“

Problémom sú priestory

Napriek tomu, že sa neustále zdôrazňuje dôležitosť športu – profesionálneho i amatérskeho – pravdou je, že väčšina klubov sa borí s mnohými problémami. Výnimkou nie je ani ŠK Juventa. Okrem financií jeho prácu komplikujú predovšetkým tréningové priestory. Klub si prenajíma šesť telocviční a hál – okrem ZŠ Nobeľova trénujú napríklad v halách na Junáckej a v Malinove – čo sú, mimochodom, z celého počtu jediné vyhovujúce. „Sme vďaka, že môžeme trénovať v školských telocvičniach, ale na druhej strane nemajú rozmery, ktoré by sme potrebovali. Gymnastický koberec má 13 x 13 metrov, kde by sme ho tu rozťahli? O strope ani nebovorím – veď na gymnastiku potrebujete aspoň 8-metrovú výšku – keď dievčatá cvičia s náradím, vyhodia ho a potom pod ním robia nejaké cviky. No keď sa vám odrazí od stropu, čo urobíte?“

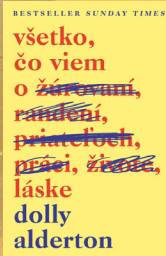
Ťažkosť s financiami im pomáhajú vykryť aj dotácie pre veľké športové kluby, ktoré každoročne prideluje Petržalka. ŠK Juventa vlni z dotačnej schémy získala takmer 6 500 eur. „Dotáciu štandardne používame práve na vykrytie prenájmu priestorov, vďaka čomu nám vzniká možnosť použiť peniaze, ktoré ušetríme na niečo iné. Napríklad minulý rok sme dofinancovali letné sústredenie a vzdelávanie trénerov. Takže – ďakujeme, veľmi si túto podporu vážime.“

V jarnej časti sezóny súťažajú gymnastky s individuálnymi zostavami, v jesennej zasa so spoločnými skladbami. | Foto: Martina Štefániková

Martina Štefániková

„Takú sebaistotu človek získa, keď ho v trinástich oblečú do starého saka a to sa stane jeho identitou – spolu s prezývkou a mottom, ktoré... (znenie tajničky).“

Výhercom krížovky z čísla 02/2025 sa stáva **Gabriela Havrilová**.

V marcovom čísle hráte s vydavateľstvom **Slovart** o autobiografickú knihu britskej novinárky, spisovateľky a autorky stĺpčeku o randení v The Sunday Times Style Dolly Aldertonovej s názvom **Všetko, čo viem o láske**.

Držíme palce!

slovart

<p>Pomôcky: Ur, Kiii, Nkole, bin, alillo</p>						Ozdobne vytkali	Ojazdená, po česky		Lomenie, zlom	United Press (skr.)	4. časť tajničky	Priraďovacia spojka
Ukazovacie zámeno, tamto								Zväčšovacie sklo				
Citovoslovc varovania								Opil alkoholom Kód rumunčiny				
Prvohorný útvar										Ar. emiráty (skr.) Druh vlákna		
Vetné spojenie									Abtesla (zn.) Sorta ruží			Akváriová rybka
Citovoslovc radosti								Otíkol				
Sprav. jednotka (skr.)								Čistila vodou				
Autor: Blah.	Chorý na atopiu	2. časť tajničky	Hovoriť ekavčinou	Lesklý náter	1. časť tajničky Nemecká rieka		Bojazlivo, nsmelo Konalo					
Obracaj sa s výzvou							Rozpráv. jašter Lipol (kniž.)				Seknutie	Odlišná
Africký nočný cicavec							Nalievala si Prekážal (hovor.)					
Ohmat (hovor.)					Fúkala Poorie					N foneticky Patriaca Alene		
Základná číslovka				Zapojila Peričky (bás.)					Akáže Alyl, po esperant.			
Kód Talianska			Hurhaj (hovor.) Ugandský kmeň					Alebo (skr.) Anglo Amer. Book			Kôš, nádoba, po anglicky	Air-to-air (skr.)
Ničil (expr.)							Kdežeby Chumáč zauz. vlasov					
	Ruská rieka	Kazašská rieka Spracúval cestu					Druh umel. hnojiva Dbal					
Obtočí							Guľôčka mydl. peny Olejnatá rastlina					
Míľa, po anglicky					Včelí produkt Blanokridly hmyz				Osobné zámeno Osobné zámeno		Frkaj, ros	Meno Tibora
	El. energia (skr.) Zotrvať v spánku			Držadlo, po česky Hrabavý vták						Čin, úkon Citosl. pochopenia		
Hlas hada			Prasklina Voltampér (zn.)								Rhode Island (skr.) Ruský jazyk (skr.)	
5. časť tajničky							Indium (zn.)			Miesto na pochovanie		
Slovenské mesto, mesto na Považí							Popevok			3. časť tajničky		

Odporúčame zaslať na e-mail noviny@petrzalka.sk do **23. marca 2025** v predmete správy so slovom Tajnička.
Zaslanie viacerých e-mailov nezvyšuje vaše šance na výhru.